List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šestih straneh 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir; polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir. Uredništvo: TRST, ulica Montecchi 6/II - tel. štev. 93-073, 93-806. Uprava: TRST, trg Duca degli Abruzzi 3, Dom pristaniških delavcev II. nadstr. - tel. štev. 28-402. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLACANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

Tovarišu Togliattiju na mnoga leta!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO V. ŠTEV. 230 — TRST - SOBOTA, 28. MARCA 1953. — CENA 20 LIR

Na mnoga leta!

Tovariš Palmiro Togliatti, urjeni in veliki vodja italanskega naroda, slavi danes letnico svojega življenja, ga je vsega posvetil stvari cializma in miru.

Italijanski narod si šteje v liko čast, da je dal življe- Palmiru Togliattiju in zapraznuje njegovo 60-letnico mu izkazuje svojo privrže- st in svoje zaupanje, ker ve, ga bo vedno vodil od uspe- do uspeha, od zmage do nage v boljše dni, v boljše vljenje.

Tov. Togliatti ni le največji ditelj in učitelj italijanske- naroda, temveč eden izmed ivečjih voditeljev delovne- ljudstva na svetu, v kate- ga gledajo z zaupanjem vse koriščane množice kapitali- ičnega sveta in osvobojeni rodi socialističnega tabora. Tov. Togliatti je voditelj ednarodnega značaja, je ve- in in zvest učenec, prijatelj soborec nesmrtnega Stali- je človek, ki ni le vedno ob vsakem trenutku za- opal leninistični in stalini- ični nauk, marveč ga je še lje razvil, doprinašajoč ge- alne zaključke, ki služijo emu naprednemu človeštvu borbi za mir in socializem. Mi tržaški slovenski komu- sti smo imeli čast da smo imeli 24 let na čelu v bor- proti fašizmu in da smo se čili v njegovi šoli.

Zato ga ob njegovi 60-letni- pozdravljamo in mu želi- o še mnogo, mnogo let živ- enja za srečo italijanskega vseh narodov sveta.

Prav posebno hvaležni so u uredniki, sotrudniki, bral- prijatelji in raznašalci lista Delo», ki jim je tov. To- iatti bil vedno ob strani, ko h je bodril v borbi proti šizmu v težkih dneh po letu 920., jih je učil internacionaizma, jim kazal pot borbe nacionalne interese in se edno zanimal za njihove robleme.

Togliatti se je osebno za- imal pred ukinitvijo lista s rani fašizma, za ta naš mai- en list, ki je bil v tistih letih ovensko glasilo KPI, se ra- oval njegovih uspehov, sve- oval njegovemu uredništvu marsikdaj osebno poprav- njegove napake. Ze ta- rat je kritiziral stališče se- anjega titovskega izrodka egenta, ki je hotel iz «Dela» apraviti nacionalistično gla- lo in ga spraviti s poti pro- tarskega internacionalizma, ratstva z italijanskim naro- om in socialističnega patrio- izma.

In ko je «Delo» ponovno šlo po slavni resoluciji I. , ki je razgalila titovske mperialistične agente in pri edakciji katere je sam sode- oval, je tov. Togliatti pono- no pokazal vsoje osebno za- imanje za borbo, ki jo naš najhen list vodi za stvar pro- etarskega internacionalizma proti titovskim fašistom, v po- noč jugoslovanskim narodom ota interese slovenskega naro- a. Ob prvi in četrti obletni- ki ponovnega izida «Dela» je sebno poslal svoje čestitke n nakazal listu pot borbe za acionalne interese Sloven- ev.

Zato smo mu uredniki, bral- i, sotrudniki in raznašalci li- ta vsestransko hvaležni in nu obljubljamo, da bomo ve- no napravili vse, da se ne iz- neverimo njegovemu zaupa- nju in zanimanju.

Tovariš Togliatti je italijan- kim komunistom stalno na- kazoval velike naloge, ki jih majo v zvezi s svojim ti- kom. Vedno je poudaril in poudarja, da je tisk mogočno rožje v rokah delovnih mno- žic v borbi za mir, sociali- em in nacionalne interese.

Zato, pravi tov. Togliatti e treba napraviti vse, da se emokratični tisk stalno iz- boljšuje v svoji vsebini, da poveča svoje stike z množi- cami, da je odprt vsaki kriti- i svojih bralcev, da postane lasilo tovarniških in polj- skih delavcev, naprednih izo- bražencev in srednjih slojev, da razvije dopisništvo, da ve- ča število svojih bralcev in podpornikov, da se organizi- ra njegovo sistematično in kapilarno raznašanje, da ne sme biti komunista in demo- krata, ki ne bi bil propagan- dist, raznašalec in podpornik tega tiska.

Ta njegova navodila ne ve- ljajo samo tovarišem v itali- janski republiki. To so navo- dila, ki veljajo vsem komu- nistom, veljajo tudi nam. Prav posebno veljajo nam, bralcem, prijateljem, urednikom, sotrudnikom in raznašalcem «Dela», ki uživamo pozornost tega velikega voditelja. Ta navodila moramo spraviti v življenje, da bomo lahko kos svojim velikim nanalogam in prav posebno borbi proti titofašizmu, za osvoboditev Jugoslavije.

Mi čestitamo tov. Togliattiju, učencu in soborcu nesmrtnega Stalina in mu obljubljamo, da bomo storili vse za to, da bo «Delo» postalo glasilo **vseh Slovencev**, ki se borijo za mir, demokracijo in nacionalne interese, da bo «Delo» neizprosno in brezkompromisno tolklo titofašiste in da bo tako v malem dalo svoj doprinos v veliki borbi narodov sveta proti imperializmu in prav posebno italijanskega in jugoslovanskih narodov proti režimom, ki jih hočejo tirati v vojno proti ZSSR, voditeljici svobodoljubnega sveta.

Tov. Togliattiju kličemo na mnoga, mnoga leta! Bratskemu italijanskemu narodu pa čestitamo, da je rodil takega velikega voditelja in mu želimo, da bi pod njegovim vodstvom čim prej dosegel mir, svobodo in socializem.

Naj živi tov. Togliatti, veliki mednarodni voditelj stalinskega tipa!

Naj živi italijanski narod, ki se pod vodstvom Togliattija junaško bori za mir in socializem!

Naj živi bratstvo med italijanskim in jugoslovanskimi narodi!

KAREL SISKOVIČ

«Se vedno menim, da vojne med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo ne moremo imeti za neizbežno in da naši želeli lahko še nadalje živita v miru».

(Stalin dopisniku New York Timesa 25. de-

Za enotno civilno upravo

DRŽAVLJANI!

Nevarnost, da se poslabša položaj z dokončno ločitvijo obeh con, se je v teh zadnjih dneh še mnogo povečala. Zaupna anglo - ameriško - jugoslovanska vojaška uprava na STO bi morala — na podlagi 7. priloge mirovne pogodbe — prenehati *čim prej mogoče*, nasprotno temu pa se nadaljuje že več kot 5 let z zelo težkimi posledicami in z vedno bolj grozečimi perspektivami, ki jih opaža v teh dneh vsak državljan spričo manevrov in spletk na diplomatskem področju in spričo provokacij v naših krajih.

Sekretar Komunistične partije Vittorio Vidali je predlagal tržaškemu občinskemu svetu, naj izpove svojo voljo, zoperstaviti se vsaki delitvi obeh con STO, proglašujoč njuno popolno nerazdružljivost, kar predstavlja voljo našega prebivalstva, in naj

zahteva od Varnostnega sveta OZN, naj se do končne rešitve vprašanja STO sedanji režim dvojne zaupne vojaške uprave obeh con nadomesti s skupno civilno upravo pod vodstvom komisije, imenovane od Varnostnega sveta,

ki bi morala ukreniti, da se nadomestijo sedanje okupacijske čete na STO z drugimi morebitnimi silami za vzdrževanje reda, ki jih bo v ta namen določil sam Varnostni svet.

Ta predlog za začasno rešitev ne prejudicira na noben način dokončne rešitve vprašanja STO niti ne akcije strank za rešitev, ki jo smatrajo za najpravilnejšo, marveč omogoča enotnost na skupni osnovi vseh, ki jim je pri srcu usoda Trsta in istrskega prebivalstva.

DRŽAVLJANI!

RAZMISLITE O TEM PREDLOGU, SPREJMITE GA, SEZNANITE Z NJIM VSE LJUDI, ZAHTEVAJTE ENOTNOST VSEH ZA NJEGOVO URESNIČITEV!

KOMUNISTIČNA PARTIJA STO.

TRŽAŠKO DELOVNO LJUDSTVO IZKAZUJE HVALEŽNOST VELIKEMU VODITELJU SVETOVNEGA PROLETARIATA

Na čast Togliattijevi 60-letnici bomo okrepili borbo za demokracijo

Čestitkam in slavjem, s katerimi so komunisti in delovno ljudstvo Italije in sveta proslavili 60.rojstni dan velikega voditelja mednarodnega delavske ga gibanja tovariša Palmira Togliattija, smo se pridružili z velikim navdušenjem tudi tržaški komunisti in demokrati. Saj se vse tržaško delovno ljudstvo zaveda dragocene pomoči, ki nam jo je vedno dajal in jo še daje v težkih borbah proti imperializmu in njihovim hlapcem, za mir, neodvisnost in boljše življenje.

Izvršni komite KP STO je poslal v imenu tržaških komunistov brzojavno čestitko sledeče vsebine:

«V imenu tržaških komunistov sprejmi prisrčen pozdrav ob priliki Tvojega rojstnega dneva. Pridružujemo se komunistom in delovnemu ljudstvu italije in vsega sveta v željah, da bi še dolgo živel in še mnogo let vodil Komunistično partijo Italije in borbe za zmago socializma v Italiji. Tvoj vzgled in nauk nas vzpodbuja v bitki za mir, svobodo in delo pod zastavo proletarskega internacionalizma. — Za Izvršni komite: Vittorio Vidali».

Poleg tega pa so komunisti in delovno ljudstvo našega Ozemlja podvzeli mnogo pobud za počastitev te svetle obletnice svetovnega delavskega gibanja, med katerimi naj navedemo najpomembnejše:

1. nabranih je bilo že na tisoče podpisov Slovencev in Italijanov cone A in se akcija še nadaljuje. Mnoge slovenske vasi so podpisale v celoti.

2. kongres KP STO je zbral v usnjenem albumu podpise delegatov in povabljenih pod voščila za rojstni dan.

3. Partija bo darovala tovarišu Togliattiju zbirko knjig o zgodovini Trsta in tržaški grb iz XIV. stoletja v zlatu.

4. KP si je na podlagi obvez sekcij in celic zadala nalogo, da izboljša vsebino in raznašanje demokratičnega tiska ter da zagotovi njegovo vzdrževanje.

5. še posebno se je obvezala, da bo pomnožila razprodajo revije «Rinascita», ki jo urejuje Togliatti.

6. za prihodnjo volilno kampanjo bo dala Partija STO močno skupino svojih kadrov na razpolago KPI.

7. v pomoč tovarišem na Goriškem in v Furlaniji bo stavljena na razpolago posebna skupina tržaških tovarišev in ves tehnični material, s katerimi naj se pomaga zlasti pri propagandi med slovenskim prebivalstvom.

8. od za kongres nabrane vsote bo danih na razpolago 250.000 lir za nekatere najrevnejše federacije KPI v Siciliji, Sardiniji, Kalabriji in v Venetu.

9. na pobudo komunistov, ki delujejo v demokratičnih organizacijah, je tudi tržaško demokratično gibanje kot celota sprejel obveznosti, da bo okrepilo svoje delo za mir in demokracijo.

10. celice, sekcije, tovarniški odbori in posamezni tovariši so darovali razna darila, plod svojega dela, katera bo izročila tovarišu Togliattiju delegacija, ki so šla v Rim na proslavo 60. rojstnega dneva. Tako so tovariši iz ladjedelnice Sv. Marka darovali umetniško sliko, ki predstavlja gradnjo ladje, iz Tovarne strojev model strojnih delov, iz Arzenala simbol dela, iz ACEGAT zobčasto kolo s srpom in kladivom, iz Nabrežine most v miniaturi kot simbol bratstva med narodi Jugoslavije in Italije, iz Barkovelj skulptura s srpom in kladivom, iz Magdalene črnilnik z globusom ter zastavama delavcev in miru, ženska celica «Facchini» volnen pulover, celica «Lutman» par čevljev, sekcija «Pisoni» umetniško sliko Pisonija, itd..

V počastitev Togliattijeve obletnice življenja je Komunistična partija priredila v torek javno proslavo v Kinu ob morju, čigar dvorano je tržaško ljudstvo nabilo do zadnjega kotička. V predsedstvu je bil Centralni komite KP STO, predstavniki Italijanske socialistične stranke, ter raznih demokratičnih organizacij. Zadnjo steno oura so pokrivala velika slika slavljenca in voščila v slovenščini in italijanščini. Pred dvorano so bili razstavljeni dotlej prinešeni darovi.

Tovariš Vidali je u uvodnih besedah povedal, da bo ob drugi priliki posebno predavanje o revolucionarju in mislecu Togliattiju in o njegovem delu s katerim se je postavil med največje voditelje svetovnega delavskega gibanja v svetu. Zatem je orisal življenje velikega vodje italijanskega delovnega ljudstva, njegovo delovanje in borbe proti fašizmu. Povedal je številne prigode iz njegovega življenja, njegovo skupno delo z Gramscijem, poudaril je odločilnost njegovega doprinosa v borbah v notranjosti KPI proti bordigizmu in ostalim oportunističnim in razdiralnim skupinam. Italijanska KP se ima za svojo enotnost in premočrtnost zahvaliti predvsem Togliattiju.

Nadvse važen je tudi njegov ideološki doprinos v borbi proti fašizmu v svetovnem merilu. Kot član in namestnik generalnega sekretarja Kominterne je s svojim referatom in izkušnjami mnogo pripomogel k liniji vseh partij za stvoritev ljudskih front v borbi proti fašizmu. Kot neustrašen komunistični voditelj se je udeležil borbe španskega ljudstva proti Francu in je ostal v Španiji do zadnjega trenutka.

Zaradi njegove dosledne politike miru in narodne neodvisnosti ga je posebno zasovražila italijanska reakcija, ki je organizirala podli atentat 14. julija 1948. Danes vodi veličastne borbe italijanskih delovnih množic za mir, neodvisnost demokracijo in boljše pogoje življenja.

V imenu slovenskih komunistov in demokratov se je pridružila čestitkam namestnica sekretarja KP STO tovarišica Marija Bernetič, ki je slavljen-

(Nadaljevanje na 4. strani)

CHURCHILL IN TITO STA SE DOGOVORILA

Pogajanja za razkosanje STO se bodo pričela po volitvah v Italiji

Barantanje za Tržaško ozemlje je prišlo v teh zadnjih tednih v odločilno fazo. Največ je k temu doprinesel Titov obisk v Londonu, kjer se je s Churchillom in Edenom dogovoril glede dokončne razdelitve naših krajev med Italijo in Jugoslavijo. Po poluradnih informacijah so se angleški državniki sporazumeli s fašističnim tiranom iz Beograda glede sledečih točk:

1. STO bo razdeljeno med Italijo in Jugoslavijo po obstoječi demarkacijski črti med cono A in cono B. Če bo Italija dobila kak del cone B, bo Tito dobil v zameno odgovarjajoči del cone A, čeprav bi morala meja potekati v neposredni bližini tržaških predmestij.

2. Angleški zunanji minister Eden bo skušal pri svojem bližnjem obisku v Rimu dobiti načelen pristanek De Gasperija za takšno «rešitev». Vendar do italijanskih volitev v parlament ne bo podvzeta nobena akcija za izvedbo barantanja.

3. Tito se bo do volitev v Italiji vzdržal vsakršne izjave glede Trsta, ki bi mogle škodovati De Gasperiju pri volivcih. Prav tako ne bo dotlej napravil nobenega koraka za dokončno priključitev cone B Jugoslaviji, niti ne bo preganjal tamkajšnjih Italijanov. Fašistični diktator ne bo reagiral niti na morebitne demagoške izjave De Gasperija in vladne večine glede tristranske note.

4. Ko bodo zaključene italijanske volitve, se bodo uradno začela pogajanja med Titom in De Gasperijem glede razkosanja STO. Pogajanja bo sprožil Tito s svojim povabilom.

5. Angleška vlada se bo posvetovala z ameriško o potrebi, da zajamčita dokončnost po barantanju dogovorjenih mej, tako da ne bi moglo priti do revizije meja v primeru zamenjave vlade v Italiji.

Te poluradne informacije so bile v zadnjem tednu ponovno potrjene z raznih strani. Tako je Titov zunanji minister Koča Popovič, ki je spremljal svojega firerja v London, izjavil angleškim novinarjem, da mora biti tržaško vprašanje rešeno na podlagi razumevanja italijanske vlade. Dal je vedeti, da je razdelitev STO po narodnostni liniji neizvedljiva in da bi Titova vlada zahtevala nadoknado v coni A za vsakršno koncesijo Italiji v coni B. Prav tako je izključil možnost plebiscita prebivalstva. Nadalje je povedal, da Titova vlada nima nič proti temu, da počaka do volitev v Italiji za začetek dokončnih razgovorov glede razdelitve STO, če De Gasperijeva vlada smatra, da bo to ugodnejši trenutek za barantanje.

Da bi podčrtal odločnost angleških gospodarjev, da se čim prej in po njihovih navodilih «reši» tržaško vprašanje, je britanski veleposlanik v Rimu V. Mallet dal milanski reviji «Relazioni internazionali» izjavo, s katero skuša prepričati De Gasperija o nujnosti takšne rešitve. «Angleški zasnutek — je rekel Mallet — se bolj ozira na splošen evropski interes kot pa na interese posameznih držav... Angleško stališče stremi za koordinacijo strategije v hladni vojni in za učinkovitejšo pripravo vroče vojne... Naš interes je zgraditi obrambo zahodne Evrope.» Zato mora biti tudi «rešitev» tržaškega vprašanja rešena «z evropskega gledišča», to je kot izhodišče za napad proti socialističnemu Vzhodu.

Podražitev kruha in moke bo še povečala bedo v Jugoslaviji

Do nove letine manjka 20.000 vagonov žita, Tito pa se zanima le za orožje - Nov incident v beograjski skupščini - Tudi časopisi podraženi

Nedvomno je od vseh vlad prav Titova fašistična topa v sedanjem času najbolj neutrudna v organiziranju vojnega napada po naročilu ameriških in angleških vojnih hujskačev.

Glavni namen Titovega obiska v Londonu je bil ravno, pospešiti vojne priprave na Balkanu, za kar je dobil od Churchilla tudi točna navodila. Poleg navodil pa je dobil tudi obljube, da bo Anglija dobavljala Titu najmodernejše orožje, med drugim reaktivna letala, tanke in celo vojne ladje, da bi lažje čim dlje segel s svojimi vojnimi pustolovščinami.

V zvezi z vojnimi pripravami in z zbližanjem med ameriškimi in angleškimi vazali je treba gledati tudi Titov odlok o izpustitvi še poslednje skupine nacističnih vojnih zločincev, ki so ostali kot najhujši kriminalci doslej v jugoslovanskih zaporih. Nekateri od teh zločincev so bili celo obsojeni na smrt, drugi na dosmrtno ječo, vendar jih rabelj Rankovič ni dal obesiti, računajoč že takrat (leta 1945-46), da bodo nekoč njegovi najboljši zavezniki in sobojevniki proti Sovjetski zvezi in ljudskim demokracijam.

Čeprav je Rankovičeva Udba kar najskrbneje izbirala kandidate za titovsko skupščino, se vendar od časa najde kdo, ki poskrbi za kakšen «skandal» v tem titovskem cirkusu. Ta teden je bil to neki Miloš Moskovljević, ki je v «skupščini narodov» povzročil veliko razburjenje med titovsko sodrgo. Predlagal je namreč, naj država vrne kmetom zemljo, ki jim je bila odvzeta zaradi prekrškov proti roparskemu obveznemu odkupu. Z drugim predlogom je zahteval, naj se podeli amnestija vsem političnim obsojencem. Nastal je velik trušč, tako da je moral poseči vmes Kardelj, ki je zavrnil upravičenost predloga. Kajpak mu je zbor titovskih kimovcev «soglasno» pritrdil in odbil predlog. Moskovljević pa je moral v naglici zapustiti dvorano zaradi besnenja razdraženih fašistov, zunaj pa ga je že, po vsej verjetnosti, čakala Rankovičeva Udba. Značilno je, da o drugem predlogu titofašistični dnevnik v Trstu ni napisal niti ene besede.

Zaradi vojnih priprav se vedno bolj zaostruje po vsej Jugoslaviji že itak grozovita beda. K temu je bistveno pripomogla še podražitev kruha, moke in časopisov. S ponedeljkom se je namreč podražil kruh za 30 odst. to je od 36 na 46 dinarjev za kg, prav tako se je podražila tudi moka za 10 dinarjev in bo odslej stala 70 dinarjev za kg. Istočasno je bila odrejena tudi podražitev časopisov od 6 na 10 dinarjev. Fašistična vlada opravičuje ukrep o podražitvi kruha in moke s pomanjkanjem žitnih zalog. V resnici manjka do prihodnje letine okrog 20.000 vagonov žita, ker je bilo žito, ki ga je darovala Amerika, v celoti nakazano vojski kot «vojna rezerva». S povišanjem cen kruhu in moki si titovski razbojniki obetajo, da ga bodo ljudje manj jedli; seveda bodo pri tem trpeli le najrevnejši sloji, ki jim je kruh osnovna hrana in ki jim že doslej plača ni zadostovala niti za živež.

Jutri, v nedeljo, 29. marca ob 10. uri bo
V KINU OB MORJU

svečana komemoracija

velikega in ljubljenega voditelja sovjetskih narodov in delovnih ljudi vsega sveta

STALINA

in njegovega tovariša v borbi, velikega voditelja mednarodnega delavskega gibanja in češkoslovaškega ljudstva

KLEMENTA GOTTWALDA

Govorili bodo:

VITTORIO VIDALI
sekretar KP STO

MARIJA BERNETIČ
podsekretar KP STO

SALVO TEINER
bo prinesel solidarnost tržaške federacije PSI

Na žalni proslavi bodo sodelovali godba Rinaldi ter združen zbori iz Škednja, Sv. Ivana-Podlonjerja in Rocola.

Justo KOŠUTA in Ditka GIRALDI bosta recitirala pesem Pabla Nerude.

Predsedovala bo
LAURA WEISS

ki je zastopala našo Partijo na Stalinovem pogrebu in je stala na častni straži ob Njegovem truplu.

USTVARIMO BORBENO ENOTNOST PROTI NACIONALNEMU ZATIRANJU

Vsak Slovenec na STO ima dolžnost prispevati v borbi za narodno enakopravnost

Vedno bolj izrazito prihaja na dan nevaren značaj, ki ga imajo za naše Ozemlje posledice mednarodnih spletk imperialističnih vojnih hujskačev in njihovih hlapcev.

Tako smo bili v zadnjih tednih priča vesti o novih atomskih poskusih v ZDA, provokatorskim spletkam v OZN, vojaškim manevrom v severni Evropi, Nemčiji in v Sredozemlju, ofenzivi reakcionarno - klerikalnih sil proti demokratičnim silam v Italiji in Franciji ter značilnemu obisku jugoslovanskega fašističnega prvaka Tita v Veliki Britaniji.

Za nas Slovence, kot seveda tudi za Italijane in Hrvate našega Ozemlja, zavzema, med vsemi temi dogodki prvo mesto Titovo potovanje v London. V razgovorih, ki so se tam vršili, je bilo vprašanje zbližanja med Degasperijevo Italijo in Titovo Jugoslavijo, in v zvezi s tem vprašanje razkosanja našega Ozemlja na etnični podlagi, nedvomno postavljeno v ospredje. Uradno poročilo o teh razgovorih in intervencija Popoviča neizpodbitno potrjujeta našo trditev, da hočejo zapadni imperialisti in njihovi hlapci Tito in De Gasperi za vsako ceno in čim preje izvršiti barantanje z našo zemljo. To ni komunistična propaganda, to so dejstva, ki jih naše ljudstvo mora spoznati, zato da se tej nevarnosti z enotno in odločno borbo upre. Prve posledice tega lahko vidimo na našem Ozemlju v provokatorskih izzivalnih izpadih fašističnega značaja s strani dobro poznanih italijanskih šovinističnih krogov, v ustvarjanju ozračja napetosti in nesigurnosti, v raznih protidemokratičnih ukrepih vojaških in civilnih oblasti proti demokratičnemu gibanju.

Posebno pa prihaja do izraza v zadnjih časih poostren pritisk proti nacionalnim pravicam Slovencev, s čemer se poostruje že itak neznosno stanje, v katerem živimo. Zmanjšujejo se denarni prispevki za kritje deficitov podeželskim občinam, nadaljuje se pritisk na gospodarskem področju, zavlačuje se z rešitvijo neštetih odprtih vprašanj na šolskem področju, kot otvoritev vrtcev, izboljšanje pouka in drugih od nas postavljenih vprašanj; velike ovire se postavljajo pri dodelitvi prostorov, kjer bi se naše ljudstvo kulturno izživljalo, itd. itd.

Nujno potrebno je torej, da se Slovenci temu stanju enotno zoperstavimo ter enotno zahtevamo spoštovanje naših, v mirovni pogodbi zajamčenih pravic. Zato pa postaja vedno večja nujnost, da se vse ljudstvo upozna s predlogom o združitvi obeh con, o umiku vseh okupacijskih čet ter imenovanju skupne civilne uprave pod nadzorstvom Varnostnega sveta, in to kot začasno rešitev, dokler se dokončno ne ustanovi STO.

V tej situaciji je vedno več važnosti pripisati akciji, ki jo je SHPZ pričela z spomenico o narodnostnih pravicah na STO, naslovljeno Varnostnemu svetu in vladam štirih velesil. Spomenica, kot smo že pisali, je bila, poleg tega da se razdeljuje med slovenskim prebivalstvom, odposlana tudi vsem slovenskim političnim skupinam in ustanovam ter mnogim osebnostim, razen seveda titofašistom, ki so z interesi našega naroda pretrgali vsako vez kljub njihovemu demagoškemu pisarjenju. K spomenici pa je bilo priloženo spremno pismo, s katerim se vabijo stranke in osebnosti, da o spomenici izrečejo svoje mnenje, in se izraža želja, da bi prišlo za uresničitev vseh ali delnih zahtev, ki se v njej postavljajo, do skupnega in po možnosti enotnega nastopa vseh poštenih Slovencev. Slovensko ljudstxo vidi v tem odprto novo pot v borbi, ki jo vodi za svoje pravice in svoj obstoj.

Ako hočemo, da bo ta borba uspešna, ne sme postati monopol ene ali druge posamezne stranke. Vsak ima pravico in dolžnost k njej prispevati. Mi stojimo vedno na stališču, da nas bo katera koli resna iniciativa katere koli slovenske stranke ali osebnosti, ki jim je pri srcu izboljšanje položaja tržaških Slovencev in ki je v kakršnem koli oziru v korist slovenskim narodnim koristim, dobila pripravljene za sodelovanje in bo v njej naš prispevek, kot vedno, važen, resen in dosleden.

Stanje Slovencev je težko in njihova usoda je v vedno večji nevarnosti. Pri tem si mora vsak vzeti svojo odgovornost, in to pred ljudstvom in zgodovino. S svoje strani pozivamo stranke in voditelje, da se o tem odkrito in brez frazarjenja in strankarskih vidikov izrazijo. Naša želja je, da se Slovenci v čim večjem številu združijo po ali preko volje voditeljev strank, ki na njih vplivajo, in enotno zahtevajo uresničitev in spoštovanje njihovih pravic, ki jih Spomenica navaja, in z njihovimi predlogi prispevajo k spopolnitvi in uresničenju naših zahtev.

BLAŽINA

FRANCOSKA POLICIJA vdrla v prostore sindikatov

Samovoljna aretacija glavnega urednika „Humanité" in dveh voditeljev C. G. T.

PARIZ — Francoska policija je v torek zjutraj, v polni bojni opremi, vdrla v poslopje Francoske zveze dela (CGT) ter popolnoma protizakonito izvršila preiskavo, ki je trajala nekaj ur. Istočasno so bili aretirani glavni urednik lista «Humanité» André Stil, in dva voditelja enotne sindikalne organizacije, tajnik Molino in tajnik pariške zveze Tollet, ter odvedeni v zapor. Ravno tako je policija izvršila preiskavo v Zvezi kovinarjev in raznih drugih sindikalnih sedežih. Izdano je bilo zaporno povelje proti glavnemu tajniku Francoske zveze dela Benoitu Frachonu in odgovornemu za mladino Marcelu Dufriche. Vsi ti nezakoniti ukrepi so v zvezi s potovanjem ministrov Mayer, Bidault in drugih dveh v Washington.

Palutan je doslužil

Tržaški conski predsednik dr. Gino Palutan je bil od rimske vlade imenovan za prefekta v Vicenzi. Palutan je moral oditi, ker je kot zagovornik tristranske note doslužil in kot tak ni primeren za sedanjo fazo barantanja. V torek je novi prefekt prisegel pred notranjim ministrom v Rimu. Svojo funkcijo conskega predsednika bo vršil do danes, v ponedeljek bo pa prevzel posle prefekta v Vicenzi.

NITI DEMOKRISTJANI NE SLEDE VEČ DE GASPERIJU

Parlament v Rimu je izglasoval zakon proti izvolitvi fašistov

RIM — V zvezi z ostro borbo, ki se bije v rimskem senatu proti sleparskemu volilnemu zakonu, je v ponedeljek odstopil predsednik senata Paratore, ki je opravičil svoj odstop s težko situacijo, ki je nastala po zadnjih incidentih v senatu in svojim zdravstvenim stanjem. Očividno se neodvisni Paratore ni hotel ukloniti pritiskom demokristjanov, naj pospeši odobritev zakona in se omadeževati s pristranostjo. Na njegovo mesto je bil z malo večino glasov izvoljen Meuccio Ruini.

V rimskem parlamentu je v sredo opozicija dosegla veliko zmago. Kljub odkritemu odporu demokristjanov, je bil sprejet «Nasijev zakon», ki določa, da za nadaljnjih pet let ne morejo biti izvoljeni bivši fašistični hierarhi. Tokrat so se opoziciji pridružili številni demokristjani, ki so glasovali nasprotno navodilom svojih voditeljev.

Novi politbiro Kompartije ZSSR

MOSKVA — Na plenarnem zasedanju Centralnega komiteja Komunistične partije, ki se je vršilo 14. marca je bil tovariš Malenkov, na lastno zahtevo, razrešen dolžnosti generalnega sekretarja KP ZSSR. V novi politbiro so bili imenovani tovariši: N. S. Hruščev, M. A. Suslov, P. N. Poselov, N. N. Sjatalin in S. D. Ignatjev. V skladu s statutom KP ZSSR je kandidat tov. Sjatalin postal efektivni član Centralnega komiteja.

Vzhodnonemški tisk poroča, da je bilo v preteklem letu na Bavarskem 12.473 zločinov proti morali in so se ti zločini v primeri z letom 1950 podvojili. Povzročitelji so po večini ameriški vojaki. Strahovito se tudi širi zločinstvo mladoletnikov.

Družba STES je odpovedala FENICE

V zadnjem trenutku smo izvedeli, da je družba STES preklicala že dano privolitev za uporabo gledališča Fenice, kjer bi se morala vršiti v nedeljo napovedana svečana proslava tovariša Stalina in tov. Klementa Gottwalda. S tem svojim nekvalificirannim postopanjem se je ta družba pridružila vrsti nedemokratičnih ukrepov, ki so jih izvedle proti tej žalni proslavi tukajšnje oblasti. Proti temu nezaslišanemu koraku, ki je ogorčil vso demokratično javnost, najodločneje protestiramo in prepuščamo o njem sodbo demokratičnim množicam.

Opozarjamo vse prebivalstvo, da se bo navedena komemoracija vršila isti dan in ob isti uri v **KINU OB MORJU**

UZGAJAJMO SLOVENSKO LJUDSTVO NA STO U ZDRAVEM SOCIALISTIČNEM PATRIOTIZMU

Tovariš Vidali je v svojem poročilu ponovno poudaril potrebo borbe proti indipendentizmu, peti koloni Beograda, kanalu, po katerem skuša anglo-ameriški imperializem razcepiti in korumpirati tržaški delavski razred in prebivalstvo.

Nimam namena obravnavati indipendentizem na splošno, marveč se hočem zadržati pri vprašanju indipendentizma na slovenskem področju.

Izidi zadnjih volitev so nam pokazali, da je titopendentizem pridobil v zadnjih letih na slovenskem področju precej pristašev, večinoma v dobri veri, in to predvsem zaradi tega, ker smo mi komunisti in slovenski vodilni kadri, ki smo imeli to dolžnost, napravili malo ali nič za njegovo razkrinkanje. V izrazito slovenskih vaseh tržaške občine je naša Partija prejela 2718 glasov, dočim so jih titopendentisti dobili 1839. To pomeni, da število titopendentističnih glasov dosega dve tretjini glasov, ki jih je prejela naša Partija. Do podobne ugotovitve bi verjetno prišli, če bi mogli ugotoviti slovenske glasove v neposrednih predmestjih Trsta.

Treba je ugotoviti, da so za titopendentiste volili med Slovenci tudi delovni ljudje in celo kak delavec velikih tovarn.

Zakaj se je to zgodilo? Ne smemo pozabiti, da je činitelj korupcija, ki spremlja režim vojaške okupacije, prizadel Slovence, kot je prizadel Italijane. To je mnogo olajšalo prodiranje kozmopolitske ideologije v ljudske sloje slovenskega kot italijanskega prebivalstva. Poleg tega ni brez pomena dejstvo, da nekatere slepi varljivi videz «stalnosti», ki naj bi jo titofašistična Jugoslavija do neke mere dosegla z ameriško pomočjo, dočim mi nismo istočasno v dovoljni meri dokazali prebivalstvu, kako zelo majav je titofašistični režim, ki se bo zrušil pri najmanjšem pretresu.

V tretji vrsti je vplival tudi strah pred italijanskim nacionalizmom, podpiranim od okupacijskih oblasti; ta strah spremljajo spomini na žalostno dobo fašizma. Toda vsemu temu bi se lahko izognili, če bi mi, govorim predvsem o nas slovenskih komunistih in voditeljih, napravili marksistično analizo o odnosih sil na slovenskem poprišču.

Nevarnost kozmopolitizma

Skratka, nismo pripisovali mnogo važnosti titopendentistični nevarnosti na slovenskem področju in smo streljali vse svoje naboje proti nasprotnim silam izrazito slovenskega značaja, to je proti jugoslovanskim fašistom, proti Agnelettovim liberalcem in Santinovim slovenskim klerikalcem.

Kaj predstavlja pravzaprav na slovenskem področju indipendentizem Titovih in Kraigherjevih agentov Sporerja in Giampiccolija? Slovenci so že stoletja zatiran narod. Raznarodovala jih je cesarsko-kraljeva Avstrija, okusili so Mussolinijeve in Hitlerjeve metode. Sedaj pa so deležni ameriškega načina raznarodovanja, to je raznarodovanja potom ukrepov italijanske buržoazije in istočasno raznarodovanja potom kozmopolitizma Sporerja in Giampiccolija. Drugi način je daleko nevarnejši od prvega, ker se skriva za slepilnimi gesli «tržačanstva», neodvisnosti, izkorišča najnižje človeške nagone, podpihujoč protiitalijanska in v nekoliko bolj prikriti obliki protislovanska čustva; skuša prepričati Slovence, da niso del slovenskega naroda, marveč neke namišljene tržaške narodnosti, odkrite po Sporerju in Giampiccoliju s pomočjo Kraigherja. Skratka, potom sovraštva do enega odn. drugega naroda skušajo spraviti v pozabo, da Tržačani pripadajo eni ali drugi narodnosti.

To neizbežno povzroča popuščanje vezi do lastnih sorojakov, povzroča, da ljudje pozabljajo, da pripadajo neki narodnosti z lastnim jezikom, kulturo, navadami in običaji, povzroča degeneracijo zdravega patriotizma socialističnega tipa v kampanilizem, ki izolira od lastnega naroda in zlasti še izolira od ostale družine vseh drugih narodov.

Indipendentisti - titovska agentura

Tako nastanejo pri ljudeh vedno hujše posledice: otrok ne pošiljajo več v slovenske šole, ne zanimajo se več, da bi se borili za narodne pravice slovenskega naroda, postajajo neobčutljivi spričo kakršnega koli nasilja proti lastnemu narodu, ne razvijajo več lastne kulture, pozabljajo svoj materinski jezik in postanejo vrsta ljudi, ki niso ne krop ne voda, kakršnih imajo ravno imperialisti potrebo, da sprožijo svoj napad proti miru v svetu.

Ni le slučaj, da je «Messaggero Veneto», glasilo fašistov in zemljiških veleposestnikov, v nekem svojem članku v teku volilne kampanje hvalil, «funkcijo italijanstva», ki jo s tem da ga raznarodujeta.

Videli smo predvsem odgovršita Sporer in Giampiccoli med slovenskim prebivalstvom vornost, ki jo imamo mi komunisti in slovenski voditelji pri tem nevarnem vrinjanju titopendentizma med slovensko prebivalstvo. To moramo in bomo morali odpraviti.

Toda oglejmo si še vlogo, ki jo igrajo v korist tega raznarodovanja na ameriški način ostale slovenske skupine, ki drugega ne delajo kot, da se trkajo po prsih trdeč, da so edini zagovorniki narodnih interesov Slovencev.

Titopendentisti niso drugega koti titovska agentura, organizirana in plačana od Ljubljane in Beograda. Dejstva so znana. Titopendentisti so titovska agentura, zato delujejo z vednostjo in pod vodstvom titovcev. Titofašisti so torej tisti, ki nalagajo svojim indipendentističnim agentom, naj se vrinjajo med Slovence in jih z zgoraj omenjenimi metodami raznarodujejo. V teku zadnje volilne kampanje smo imeli nešteto primerov, ko so titovski aktivisti pozivali Slovence naj volijo za Sporerja in Giampiccolija. Titovci, takozvani prvaki slovenskih narodnih interesov, so torej neposredni povzročitelji raznarodovanja Slovencev in zato nosijo pred slovenskim narodom iste odgovornosti, kot jih ima italijanska buržoazija, za katero stoje anglo - ameriški imperialisti.

Slovenski nacionalisti

Agnelettovi liberalci, skupno s slovenskimi klerikalci in Tončičevimi slovenskimi neodvisniki, predstavljajo staro slovensko buržoazijo Trsta in podeželja in so neposredni dediči cunjastih buržujev, ki so za to, da bi kraj gospodarjevih brc dobili tudi kakšno mrvico, vedno in povsod čistili čevlje cesarsko kraljevski vladi. Tudi po letu 1918 so se skušali prilizovati italijanski buržoaziji, pa so se opekli, ker med dvema cunjastima buržoazijama ena mora podleči. Danes pa z vso vnemo čistijo čevlje in poljubljajo noge visoko častitim predstavnikom angleške in ameriške imperialistične buržoazije.

Oni so s svojo politiko hlapčevanja tujcu, s kompromisnim stališčem do titovcev, s svojim zadržanjem do tržaškega vprašanja, s svojo uslužnostjo do okupatorjev in istočasno s svojim praktičnim zavezništvom z indipendentisti postali sokrivci raznarodovanja, ki ga titopendentisti vršijo med Slovenci.

Poleg tega so oni, ki se odkrito hvalijo, da so gibanja v službi slovenske tržaške buržoazije, krivi raznarodovanja tudi zato, ker je vse njihovo delovanje kozmopolitsko, v službi imperializma. Oni ne predstavljajo več narodnega gibanja, temveč protinarodno gibanje, ki ogromno olajšuje nalogo indipendentistov in jim otvarja pot k pridobivanju pristašev med Slovenci.

Oni — pravi tovariš Stalin — so vrgli v morje zastavo narodnih interesov slovenskega prebivalstva in le delavskemu razredu pripada naloga, da dvigne to zastavo, da v borbi za mir in socializem doseže priznanje narodnih zahtev slovenskega prebivalstva.

Prav zato stoji pred našo Partijo, pred vso našo Partijo, posebno pa pred slovenskimi tovariši in voditelji naloga, da se borijo proti titopendentizmu, da razkrinkujejo njegovo bistvo in namene.

Slovenske delavce, ki so pod vplivom indipendentistov moramo odtrgati od Sporerja in Giampiccolija, moramo jih naučiti spoznavati svojo moč v okviru tržaškega delavskega razreda, slovenskega in italijanskega; delavski razred moramo pripraviti do tega, da se vedno bolj zaveda svoje vodilne vloge v borbi za narodne interese Slovencev, razkrinkujoč titofašiste in druge slovenske nacionalistične skupine. Istočasno moramo delati na tem , da se bo slovensko prebivalstvo zavedalo dejstva, da edinole delavski razred lahko reši vse njegove probleme v okviru borbe za socialne pridobitve.

Častna naloga slovenskih komunistov

Da bi mogli bolje pobijati kozmopolitski indipendentizem med Slovenci, moramo razvijati med našim prebivalstvom socialistični patriotizem, proletarski internacionalizem, ponos, da pripadajo svojemu narodu, posebno pa ponos da so del velike družine slovanskih narodov, ki z ruskim narodom na čelu stoje danes na predstraži borbe človeštva. Prepričati moramo Slovence, da se vzgajajo v lastnem jeziku, da cenijo napredno šolo, da se borijo za vsako najmanjšo narodno zahtevo v patriotičnem, internacionalističnem duhu, ki naj ne žali italijanskih bratov, ki tu z nami živijo in so naravni zavezniki v borbi za mir in socializem.

Nikoli ne smemo pozabiti, da smo slovenski komunisti Trsta in Ozemlja — kot je dejal tov. Pajetta na našem tretjem kongresu — najbolje organizirana sila Južnih Slovanov in da prav zato z našo borbo lahko zadamo težke udarce titofašizmu, zakletemu sovražniku Jugoslavije, Slovencev, miru in socializma. Z našo borbo bomo ostali zvesti častni nalogi, ki nam jo je dala zgodovinska Resolucija I.U. junija 1948 in bomo lahko rekli, da nismo razočarali zaupanja, ki so ga imeli v nas tovariši v svetu.

Ameriška ideologija

Želel bi sedaj obravnavati drugo točko, ki je v zvezi s prvo. Kozmopolitizem je ideologija imperialistične buržoazije v borbi za svetovno nadvlado. Kozmopolitizem je ideologija tiste buržoazije, ki si postavlja problem svoje suverenosti nad vsem svetom. Te ideologije se danes poslužuje ameriški imperializem, ko skuša zasužnjiti narode s pomočjo oslabitve narodnostnega čuta, patriotizma, borbe za narodno neodvisnost. Kozmopolitizem služi ameriškemu imperializmu in njemu podrejenim buržoazijam za oslabitev budnosti proti nevarnosti vojne in usužnjenja, da jih lažje povede v klavnico za tuje interese.

Najbolj vneti razširjevalci te ameriške ideologije v Trstu so titopendentisti, oni, ki želijo biti priležnice prve stopnje ali ki bi hoteli v Trstu Trumana, oziroma danes Eisenhowerja.

Ne želim govoriti o indipendentizmu in o njegovi funkciji, temveč se želim raje ustaviti pri tisti obliki «indipendentizma», ki še vedno prevladuje v srcih, dejanjih, zadržanjih nekaterih naših tovarišev. Imamo na primer nekatere tovariše, ki si še danes, pet let po izgonu titovcev iz naših vrst, ne upajo razlikovati med Italijo De Gasperijeve vlade in ljudsko Italijo, Italijo Togliattija in Nennija.

Tem tovarišem — na našo srečo jih je malo — se ob samemi besedi Italija obrne želodec. Če jih vprašate kakšne narodnosti so, vam bodo neizogibno odgovorili, da so Tržačani, nič drugega kot Tržačani. To so takoimenovani «ne krop ne voda», ki nočejo biti ne Italijani in ne Slovenci in ki bi hoteli biti samo in predvsem Tržačani.

Vidite tovariši, to je kozmopolitizem; to je pomeni zatajiti svojo lastno narodnost, to pomeni ne hoteti in ne znati boriti se za narodnostne pravice svojega naroda, to končno pomeni ne hoteti dvigniti zastavo narodnih interesov, kot nas uči Stalin, temveč jo puščati vedno na dnu morja, kamor jo je vrgla buržoazija.

Utrjujmo zdrav patriotizem!

Socialistični patriotizem, patriotizem, komunistov je lastnost, ki razlikuje komunista od buržuja. Ta lastnost sili komunista v borbo za rešitev ne samo problemov lastnega razreda, to je delavskega razreda, temveč da se v tem okviru rešijo vsi problemi ljudstva, vsi problemi, ki jih buržoazija ne more več rešiti, ker jí to preprečuje njeno bistvo izdajalca interesov lastnega naroda, kot nam pokazujejo najbližji primeri v Jugoslaviji in Italiji.

Zato bo dober komunist le tisti, ki bo dober Italijan, dober Slovenec, dober Hrvat, dober Francoz, dober Grk, ki se bo čutil povezanega s svojim narodom, ki se bo čutil ponosnega, da pripada svojemu narodu, ki bo ljubosumno čuval napredne tradicije lastnega naroda in jih razvijal, ki bo znal ta čustva razvijati tudi v drugih.

Dober tržaški komunist mora biti istočasno dober Italijan ali Slovenec. Italijanski tovariš v Trstu mora biti ponosen, da je Italijan, da pripada narodu, ki je dal Leonarda da Vincija, Michelangela Buonarottija, Raffaela, Danteja, Petrarco, Giordana Bruna, Garibaldija, Gramscija in Togliattija. Slovenski tovariš v Trstu mora biti ponosen, da pripada narodu, ki je dal Prešerna, Levstika, Cankarja, Tomažiča, Srebrniča, Kobeta, itd.

Med našimi tovariši se mora razviti patriotizem socialističnega tipa, razviti se mora ponos, da pripadajo svojemu narodu. Ne smemo pozabiti, da bomo samo tako mogli vršiti dobro delo med množicami in jih mobilizirati z borbi za mir in socializem.

Poživimo proletarski internacionalizem

Moramo enkrat za vselej končati s protiitalijanstvom, ki s svoje strani rodi protislovanstvo, končati moramo s sovraštvom do Italijanov, ki ga dovoljujemo le slovenskemu nacionalizmu in kozmopolitizmu, kakor tudi s sovraštvom do Slovencev, ki je lastno italijanskemu nacionalizmu in istočasno kozmopolitizmu.

Povezati se moramo v večji meri z borbami italijanskega ljudstva in narodov Jugoslavije, kajti to je proletarski internacionalizem, to je razredna solidarnost. Vse ostalo ni drugega kot nacionalizem, kozmopolitizem in voda na mlin Anglo-američanov, Tita, ki bi hotel potopiti v kozarcu vode vseh 47 milijonov Italijanov in De Gasperija, ki bi hotel, da bi strela treščila v vseh 17 milijonov Jugoslovanov.

Nikoli ne smemo pozabiti, da smo le zrnce peska v primeri s celim svetom. Ne smemo pozabiti, da STO ni središče sveta in da smo majhni ter imamo veliko potrebo pomoči. Kdo nam je dal več pomoči kot velika in slavna partija Togliattija? Kdo je omogočil, če ne velika CGIL s svojimi ogromnimi borbami, da naši delavci uživajo neprecenljive koristi, ki bi jih mogli, če bi bili sami, le v najmanjši meri doseči? Kdo, če ne italijanski narod, ta veliki narod, ki dela toliko preglavic imperializem, je naš naravni zaveznik skupno z jugoslovanskimi narodi, ki nam na žalost ne morejo dati pomoči, ki nam jo nudi italijanski, ker so sami podvrženi zverskemu režimu?

Zato nočemo, da bi tržaško ljudstvo postalo stavkokaz proti italijanskemu narodu in niti ne proti narodom Jugoslavije, temveč hočemo, da se tržaško ljudstvo zaveda funkcije, ki jo mora vršiti skupno z italijanskim in jugoslovanskimi narodi, da tudi v tem delu Evrope vzpostavimo režim MIRU in SOCIALIZMA.

MITKO

O pomanjkljivostih partijskega dela

Kot pravilo lahko priznamo, da bodo boljševiki tako dolgo nepremagljivi, dokler bodo ohranjali zveze s širokimi množicami ljudstva. In obratno, treba je le, da se boljševiki odtrgajo od množic in izgube zvezo z njimi, treba je le, da jih pokrije birokratična rja, pa jim bo usahnila vsa moč in se bodo pretvorili v prazen nič.

Stari Grki so v sistemu svoje mitologije poznali nekega znamenitega junaka — Anteja, ki je bil, kakor pripoveduje mitologija, sin Pozejdona — boga morij, in Geje — boginje zemlje. Zlasti je bil vdan materi svoji, ki ga je rodila, vzredila in vzgojila. Ni ga bilo takega junaka, da bi ga on — ta Antej — ne premagal. Imeli so ga za nepremagljivega junaka. V čem je bila njegova moč? Bila je v tem, da se je vsakokrat, kadar mu je v borbi z nasprotnikom trda predla, dotaknil zemlje, svoje matere, ki ga je rodila in vzredila, in prejel je novo moč. Toda kljub vsemu je imel svoje slabo mesto — to je: nevarnost, da ga na kakršenG koli način odtrgaš od zemlje. Sovražniki so vedeli za to njegovo slabost in so ga zalezovali. In glej, našel se je osvražnik, ki je izkoristil to njegovo slabost in ga je premagal. To je bil Herkules. Kako pa ga je ta premagal? Odtrgal ga je oGd zemlje, ga dvignil v zrak, mu onemogočil, da bi se dotaknil zemlje, in ga na ta način zadavil v zraku.

Mislim, da nas boljševiki spominjajo na junaka grške mitologije, na Anteja. Tudi ti so prav tako kakor Antej silni zaradi tega, ker ohranjajo zvezo s svojo materjo, z množicami, ki so jih rodile, vzredile in vzgojile. In dokler bodo ohranili zvezo s svojo materjo, z ljudstvom, imajo vse izglede, da bodo ostali nepremagljivi.

V tem je ključ za nepremagljivost boljševiškega vodstva.

(Stalin: «O pomanjkljivostih partijskega dela».)

ZANIMIVA PRIZNANJA "LJUDSKE PRAVICE"

Obupne razmere v sežanskem okrajo

Na 8000 ljudi po en zdravnik - Umrljivost otrok dosega ponekod že preko 16% - 47 šol nima vode, 12 pa jih je brez stranišč - Za knjige potrosi oblast povprečno le 73 din. za vsako šolo

Vojna histerija fašističnih oblastnikom v Beogradu kaže vedno usodnejše posledice v vsem javnem življenju jugoslovanskega ljudstva: brezposelnost, beda, korupcija, zanemarjanje ljudske izobrazbe, kulture in zdravstva. Stanje se vedno bolj poslabšuje, tako da ga niti titovci ne morejo več skrivati pred javnim mnenjem in morajo dopustiti javno kritiko v časopisih, da tako vsaj malo ventilirajo ljudsko nezadovoljstvo; toda to je tudi vse, kar titovci narede za te življenjske probleme ljudstva. Vsa njihova skrb pa je še nadalje posvečena blaznemu oboroževanju, za katerega izdajo 75 odst. državnega proračuna poleg stotin milijonov dolarjev ameriške «pomoči». Za ljudsko izobrazbo pa še nadalje ostaja le 1 (reci: en) odstotek vseh izdatkov. Posebno še zanemarjajo Primorsko, katera je po 25 letih fašizma upravičeno upala, da bo vlada v Beogradu znala ceniti njen veliki in nesebični doprinos v narodnoosvobodilni borbi. Da nas ne bi kdo dolžil pristranosti, navajamo dobesedno članek, ki je 7. marca izšel v titovskem glasilu «Ljudska pravica».

«To, da lahko vso sežansko industrijo prešteješ na prste ene roke, je že splošno znana stvar. Tovarna pletenin, pohištvenega okovja, mehanična delavnica (ni tovarna), nekaj mizarskih delavnic in mlekarna (ki jo šele grade), pa smo na koncu. Manj znana stvar pa je gotovo to, da bi skoraj lahko preštel na prste tudi ljudi z višjo strokovno izobrazbo. Tu naj bo naša prva postaja.

I.

«Začnimo pri zdravnikih. V okraju so štirje. Kako delajo — ne po lastni krivdi — pa naj pokažejo tile podatki: na enega zdravnika pride 8000, na zobozdravnika pa 16.000 prebivalcev. Zobozdravnik v Sežani je na primer v desetih mesecih lanskega leta opravil nad 8.000 pregledov in storitev, zdravnik v Komnu pa v enajstih mesecih 9.292 pregledov ali storitev, ali z drugimi besedami, skoraj 30 na dan... Naj k temu dodam še nekaj podatkov o umrljivosti otrok. V občini Divača znaša odstotek umrljivosti otrok 1,6, v Štanjelu 4,5 odst., Komnu 5,9 odst., Podgradu 10,8 odst., Podgorju 15,8 odst., Črnem kalu 16,4 odst., Gradišču 16,6 odst.. Ali je k temu treba komentar? Mislim, da ne! Stvar je le v tem, da manjka babic, zdravniškega osebja, materinskih posvetovalnic itd., itd.. V sedmih občinah z nad 14.000 prebivalci ni nobene materinske posvetovalnice, nobenega zdravnika...

«Pri nas zadnje čase precej govorimo o brezposelnosti. Če človek pogleda sežanske potrebe, pa mu nehote uide grenak nasmeh. V vsem okraju ni niti enega ekonomista. V Ljubljani in drugje pa so ali brezposelni ali pa se drenjajo kot pisarniško osebje. V vsem okraju imajo enega gozdarskega tehnika, da o kmetijskih strokovnjakih ne govorim. Samo v krškem okraju pa je okoli 50 agronomov in tehnikov. — Nujno potrebujejo dva revizorja, pa jih ni in ni od nikoder. Brezposelnost? Nujno potrebni so gradbeni strokovnjaki, imajo namreč samo enega gradbenega tehnika, — da o potrebi po pravnikih niti ne pišem. Toda tu gre le za strokovnjake, bo morda kdo rekel. Prav! Ali ni pri vsej brezposelnosti zanimivo, da v sežanskem okraju nimajo niti enega človeka, ki bi znal stenografirati, da bi lahko uradnice, ki obvladajo strojepisje skoraj preštel na prste, itd., itd.. Ni mi treba nadaljevati. Velika lakota po kadrih, lakota, ki traja res predolgo in ima prehude posledice.

II.

«Solstvo. O tem je bilo že nekaj napisanega, toda še vedno premalo. V okraju je 68 osnovnih šol in 5 nižjih gimnazij. Na prvi pogled lepo. Toda... Lastne šolske stavbe ima le 36 šol, 32 šol pa gostuje po sobicah, skednjih, barakah. Ni redko pod učilnico svinjak, hlev itd.. Izmed 68 osnovnih šol je 53 enooddelčnih, 12 dvooddelčnih in 3 trooddelčne. To je prav gotovo problem, ki močno zavira uspešen pouk. Na enooddelčnih šolah je pouk močno skrčen. Traja le pet dni v tednu, po tri do štiri ure dnevno. O tem še pozneje.

«Kako pa je z materialnim stanjem v šolah? Povprečno ima vsaka šola po eno staro omaro. Na vseh šolah je le 121 slabih tabel, 47 šol nima vode v šolski stavbi, 12 šol je brez stranišč, manjka nad 200 šolskih klopi. In kako so živeli v teh šolah lani? 68 šol je lani potrošilo za knjige 5.000 din (pet tisoč dinarjev, povprečno 73 din na šolo). Za kurjavo je odpadlo na šolo lani 4.000 din, to je za dva metra drv, za učila pa 2.500 din. No, in kako je z učili? Slabo! Manjka 38 računal, 29 zemljevidov Slovenije, 11 zemljevidov Jugoslavije, 30 zemljevidov Evrope, 27 kart sveta, 21 globusov itd. Brez čitank je 15 odst. otrok, brez zemljepisnih knjig 64 odstotkov, prirodopisnih 62 odst., zgodovinskih 39 odst., barvaste svinčnike ima le 38 odst. otrok, ravnila pa le 36 odst. Nekatere šole so sploh brez tiska itd., itd..

«Morda bo kdo dejal: Navajaš podatke, ne poveš pa vzrokov za tako stanje. Na kratko: kulturna in gospodarska zaostalost in posledica fašistične okupacije. In še kaj. Še!

«Ni pomoči, spet smo pri kadrovskem vprašanju. In spet podatek. V okraju je samo 17 odst. učiteljev s potrebno strokovno kvalifikacijo, 83 odst. pa jih je brez strokovnih izpitov. Od tega je 22 odst. tečajnikov brez izpitov, 50 odst. učiteljev pripravnikov in 10 odst. učiteljev brez strokovnega izpita. Naj dodam še, da imajo v okraju le enega šolskega inspektorja, čeprav bi ob takem stanju še posebno potrebovali vsaj tri. Kdo je za to odgovoren? Okraj? Učitelji? Svet za prosveto?

«V sežanski okraj noče nihče. Ta stavek je postal priljubljen pri nekaterih ljudeh. In zato, ker noče nihče, prihajajo v sežanski okraj začetniki, ki pa se po navadi kaj kmalu preselijo «na boljše». Solski v sežanskem okraju pa še in k temu še to: šepa povsod, kjer je potreba po njih, tam, kjer je potreba po njih morda največja, kjer smo dolžni z vsemi silami premagovati posledice preteklosti in dolgoletnega fašističnega izrabljanja.

«Pomanjkanje osnovnih učnih materialnih sredstev itd. ni edini problem šolstva v tem delu kraju. Eden glavnih, ki ga dan mogoče postopoma uspešno odpraviti, je prav gotovo prevelika razdrobljenost šol. To je osa. Nekaj fašistične vladavine. Učitelji tina vseh šol ima manj kot 20 otrok. V Kastelcu je na šoli le 9 otrok, prav tako tudi v Potoku, imajo tudi razred z enim samim otrokom. (!?) Povprečna oddaljenost šole od šole je 3,5 km. Taka razdrobljenost šol prav gotovo ne koristi kvaliteti pouka, niti smotrni izrabi šolskih moči. Zaradi tega nameravajo postopoma ukiniti 19 šol. To pa je mogoče izvesti le na ta na- in če se ustvarijo tudi potrebni pogoji. In spet smo tam. Denar trebna so sredstva, potrebno bi vendar že korenito začeti lити stare rane.

«Naj povem na kratko, kako žive učitelji. Samo del stvo, da si 40 odst učiteljev in učiteljic kuhajo sami, da vijo dokaj bedno življenje v sobicah na dijaških postelj, prav gotovo ni spodbudno.

«Teh nekaj podatkov je mnogo. Zaključke si lahko stvari vsak sam.»

JUNAŠKI ODPOR PREBIVALSTVA V CONI B

Z VILAMI SO POGNALI V BEG titovske izterjevalce davkov

V Borštu so stepli titovske priganjače - Tudi do 200.000 din davkov - Kmetje se odkrito upirajo plačevanju ogromnih davščin

Titofašistična klika izdajalcev bo nedvomno zelo zadovoljna, ker je bil predsednik FLRJ sprejet z velikimi častmi «in še večjim številom policistov) pri Churchillu in angleški kraljici, katerima je poročal o napredovanju pri «gradnji socializma» v Jugoslaviji. Verjetno je prejel od slednjih tudi koristne nasvete za hitrejšo in uspešnejšo gradnjo «socializma».

Zgleda pa, da je v titovskih vrstah precej takih, ki so začeli resno dvomiti o «pravovernosti» marksizma, ki prihaja iz angleškega dvora, čeprav zagotavljata Djilas in Pijade, češ da veliki magnati industrije na Zapadu mislijo, da je kapitalistični sistem že tako razvit, da lahko pomaga ne samo Jugoslaviji in drugim gospodarsko zaostalim državam pri gradnji socializma, marveč da je na Zapadu in še posebno v Ameriki spojitev socializma v kapitalizem že gotova stvar. Ti dvomljivci sejejo nezadovoljstvo v titovskih vrstah. Nezadovoljstvo prihaja do izraza v notranjih borbah med podrepniki vladajoče klike in tistimi, ki se še popolnoma ne zavedajo svojega izdajstva. Slednjim pa je še bolj odprlo oči prav Titovo potovanje v London, ker dokazuje, da je beograjska klika zasužnjila narode Jugoslavije tujemu imperializmu in da so služile velike žrtve ljudstva le za nasičenje požrešnih interesov velikih zapadnih monopolov.

Dočim se Tito vrača iz Londona kjer so ga počastili kot bedastega hlapca, je prebivalstvo cone B podvrženo vedno večjemu davčnemu pritisku in vedno večjemu terorju UDBe.

Poedini upori kmetov proti nasilnemu izterjevanju davkov, ki so prišli do izraza prejšnje tedne, se v zadnjem času stopnjujejo. Tako smo imeli primere odprtega upora v Pradah, kjer so kmetje z vilami pognali v beg izterjevalce davkov in prevrnili njihov avto ter v Borštu, kjer so pošteno natepli titovskega govornika in njegove spremljevalce, ki je prišel v vas, da prepriča kmete naj oddajo vse kar imajo za pojačanje «socialnega načrta». Sedaj pa so se kmetje postavili na odločno stališče, da ne bodo sploh več plačevali okromnih davkov. Zaradi tega so morali titovski kolovodje mobilizirati svoje aktiviste ter organizirati po vaseh množične sestanke, na katerih skušajo prepričevati davkoplačevalce naj bi plačali davke in to tudi v malih obrokih.

Davčno breme je postalo tako težko (gre za davke od 60 do 150 in celo do 200 tisoč dinarjev, ki jim dodajajo vedno nove zaostanke), da jih davkoplačevalec sploh ne zmore. Zaplembe vina v kleteh, žita, poljskega orodja in živine pa še bolj obremenjujejo že itak težke življenjske pogoje kmečkega prebivalstva. Zaradi tega se ni čuditi, da se prebivalstvo, kljub policijskemu terorju vedno bolj upira plačevanju davkov in da odkrito odgovarja titovskim aktivistom: «Naj se le zgodi kar koli, mi ne plačamo več ničesar, ker nič nimamo. Tudi če prodamo vse kar nam je še ostalo, nismo v stanju plačati ogromnih vsot, ki nam jih nalagate.»

Še slabši pa je položaj obrtnikov in to še posebno če vzamemo v poštev, da se je morala velika večina odpovedati obrtniški licenci, kar je moralo priznati celo titovsko glasilo, ki se tiska v coni B, in se zaposliti drugje ali pa zapustiti cono.

Navedene oblike odpora, ki jih lahko brez nadaljnjega smatramo — upoštevajoč pri tem v kakšnih pogojih nasilja živi prebivalstvo — kot prava junaška dejanja, so pač najzgovornejši odgovor ljudstva na poveličevanje in lažno demagogijo titovske klike. S tem skuša titovska klika prepričevati najvneže, da obstaja njena edina skrb v tem, kako bi povečala blagostanje ljudstva. Pri tem pa moramo resno razmišljati, kako bomo na najbolj uspešen način lahko podprli njihovo borbo.

To borbo bomo najboljše podprli z našim objasnjevalnim delom med širokimi množicami prebivalstva za izvedbo enotne akcije, neglede na različna politična mišljenja, s katero bomo zahtevali združitev obeh con pod eno samo civilno upravo, odhod okupacijskih čet iz cone A in cone B in to na podlagi znanega predloga tov. Vidalija. S tem bomo dali najboljši odgovor beograjskemu trinogu in istočasno njegovemu pajdašu De Gasperiju, drugemu hlapcu ameriškega imperializma in sokrivcu za razkosanje STO.

VITTORIO POCCECAI

IZ DISKUSIJE NA IV. KONGRESU

O stanju Delavskih zadrug je imel intervencijo tov. dr. UMBERTO SAJOVITZ, ki je podal kritično analizo dela in prizadevanja komunistov za vrnitev te velike delavske ustanove v roke njenih članov. Po podrobni obrazložitvi vseh mahinacij, ki so se izvajale v zadnjih dveh letih na škodo zadružnikov in njihove ustanove, je tov. Sajovitz opozoril, da preti Delavskim zadrugam v zadnjem času še večja nevarnost. Nakazal je nadalje nalogo komunistov, ki so v iniciativnem odboru članov ustanoviteljev. Ti tovariši morajo pojačiti svoje delovanje in vztrajno razkrinkovati naklepe vodstva Delavskih zadrug. Tisk pa mora voditi še nadalje stalno kampanjo in to s sodelovanjem večjega števila tovarišev in simpatizerjev.

Tov. prof. PAOLO SEMA je obravnaval problem ljudske kulture na italijanskem področju. V svoji intervenciji se je dotaknil delovanja tukajšnjih prosvetnih krožkov, ki jim je otežkočeno zaradi pomanjkanja primernih sedežev. Poudaril je, da je razvoj zdrave in napredne kulture še posebno važen za naše ozemlje, kjer se razpihuje nacionalizem in kozmopolitizem. Podčrtal je tudi važnost ustanovitve združenja prijateljev «Calendario del Popolo», ki bo v povezavi z naprednimi kulturnimi organizacijami v Italijanski republiki lahko mnogo pripomoglo k razvoju resnično ljudske kulture v našem mestu. Dotaknil se je tudi vprašanja šol, ki mu je treba posvečati večjo pažnjo in to z organiziranjem konferenc, razstav in natečajev. V zaključku je nakazal potrebo ustanovitve centra za koordinacijo vsega dela na tem polju.

Tov. JOLE DEFERRI je podala dobro analizo o ustmeni propagandi in metodah, ki jih je treba uporabljati. Prikazala je med drugim tudi nujno potrebo, da se za ta važen sektor dela usposobi čim večje število tovarišev. Elementom izven naših vrst je treba razlagati razvoj dogodkov z veliko potrpežljivostjo, mirnostjo ter rabiti priprosto izražanje, ki naj bo vsem razumljivo. Mesto, da bi se jezili, moramo objasnjevati poedine dogodke povsem mirno in se pri tem poslužiti vedno novih argumetov, ki nam jih daje že itak sam razvoj dogodkov. Tov. Deferri je iznesla nekatere koristne pripombe glede organiziranja konferenc in hišnih sestankov, ki so tudi zelo važni.

O perečem problemu stanovanjskih izgonov je govorila tov. PINA CATTARUZZI, ki je podrobno razčlenila okupno stanje tisočev družin v našem mestu. Poudarila je nujno potrebo širše akcije solidarnosti z brezdomci, ki mora priti do izraza pri vsakem novem primeru stanovanjskega izgona in vsi komunisti morajo čutiti dolžnost, da se upoznajo in diskutirajo o tem problemu, ki lahko prizadene v bodočnosti katero koli družino.

* * *

Tov. JAKSETICH je iznesel problem delovanja komunistov v množičnih organizacijah ter opozoril na pospešeno aktivnost raznih strank na tem področju, ki so se začele bolj zanimati, čeprav demagoško za poedine probleme prebivalstva. Vse to pa delajo le z namenom da bi nas ovirale pri naših prizadevanjih in osamile od množic, kar pa jim ni uspelo. Govornik je nato prikazal uspehe, ki smo jih dosegli v raznih akcijah in s temi razširili naš vpliv. V zaključku je poudaril važnost dela med množicami in mobilizacije okrog poedinih problemov, ki zanimajo široke množice prebivalstva.

* * *

O perečem stanovanjskem problemu je spregovoril tov. CLAUDIO TONEL, ki je pravilno podčrtal, da nam ta borba odpira velike možnosti za pridobivanje zaveznikov. Ne smemo seveda pozabiti, da imamo v našem mestu celo vrsto strank, ki ogabno špekulirajo na račun tisoče družin brez stanovanja. Lahko trdimo, da je edino naša Partija v resnici tolmačila potrebe brezdomcev, osvojila si njihove zahteve ter se vztrajno borila za njihove koristi, kar nam dokazuje tudi naš volilni program in številne intervencije komunističnih svetovalcev. Tov. Tonel je podal v nadaljnjem pregled uspešnega delovanja komunistov v okviru Udruženja za pravico do stanovanja. Pri tem je prikazal razne pomanjkljivosti in zgrešene pojme nekaterih tovarišev, ki ne polagajo dovolj važnosti temu vprašanju. V zaključku je še podčrtal potrebo tesnejše povezave z borbami, ki jih vodijo brezdomci, vojni oškodovanci in druge kategorije v Italijanski republiki ter pribil, da morajo biti komunisti na čelu te borbe za osnovno človeško pravico, to je

> **Partija pomeni enotnost volje, ki izključuje vsako frakcionaštvo in razdvajanje oblasti v svojih vrstah.**
>
> (Stalin, «O osnovah leninizma»)

STANOVANJSKO VPRAŠANJE V ODESI

V 3. LETIH 15.000 stanovanj

200 milijonov rubljev je bilo nakazanih za gradnjo ljudskih stanovanj v Odesi. Preko 15.000 družin bo po preteku treh let prejelo nova stanovanja z vsemi udobnostmi. Sedaj se že vršijo dela za napeljavo cevi za okrajno ogrevanje, ki deluje na podlagi centralnih kotlov. Veliki zneski so namenjeni olepšavi mesta s parki in vrtovi.

Za zdravilišča v bližini Odese, znana po vsej Sovjetski zvezi, določa nova petletka 6 milijonov, ki bodo pripomogli k njihovemu izboljšanju. Trgovska luka Odese se bo popolnoma izpremenila; zgrajena bo tudi nova pomorska

Propadanje kmetijstva v Zapadni Nemčiji

List «Die Stimme» poroča, da bremenijo kmetijstvo Zahodne Nemčije silni dolgovi. Zaradi ogromnih vsot, ki so jih prejelili od kmetov za vojne prave od leta 1948 do 1951, so dolgovi narasli za 72 odst.. Kar se tiče 2.480 milijonov mark, šli na 4.270 milijonov mark.

V posebno težki situaciji so mali kmetje, ki po uradnih podatkih predstavljajo 55 odstotkov vseh lastnikov zemlje in imajo le 10,9 odst. obdelovalne površine. Zraven tega je od teh 30 odst. najemnikov, kjer pride na vsakega člana družine pol hektarjev zemlje.

SPOMINI TOVARIŠICE MARIJE BERNETIČEVE NA PRVO SREČANJE Z VELIKIM VODITELJEM

...ajovariš Togliatti mi je dal možnosti ... sem si razširila politično in splošno znanje

km
Sols
pa še
a p
o nj
smo
remas
losti
ga iz
em tajno in s pomočjo
nih uev prekoračila mejo in
l. ni v Pariz.
tem rvih stikih s tovariši mi
ki ga dan sestanek na trgu
ešno zhodom podzemne želez-
revelier da bom našla nekega
je o a. Nisem vprašala, kdo
e. C tovariš. Ob določeni uri
j kot šla na dogovorjeni se-
na in tu se mi je približal
tud srednje starosti, ne
zred visok z baskovsko če-
(!?) a glavi.
šole vor, ki sem ga imela s
razd varišem, mi je vzbudil
tovo je vanj posebno zaradi
niti stega načina njegovega
n menja. Dokazal je, da
o pos objasniti najtežje argu-
o pa s priprostostjo brez pri-
a na na način, da ga lahko
otre koli razume. Ni se omejil
m. jasnjevanje stvari, znal
ebno diti v meni željo, da mu
četi m stanje v Trstu in
o me je poslušal. Po
tko rvem pogovoru sem raz-
no d la o vsem, kar mi je go-
eljev tovariš, katerega imena
enje poznala. Nisem ga vpra-
stel a ime, ker je bila nje-
lno. beseda tako prepričujoča,
je takoj pridobil vse mo-
upanje.
ku mojega bivanja v Pa-
sem poznala tudi druge
iše iz vodstva Partije, od
h sem se tudi mnogo nau-
Toda oseba, ki mi je naj-
ostala vtisnjena v spo-
n od katere sem se naj-
aučila, je bil tovariš z ba-
ko čepico, tovariš, za ka-
r sem par dni pozneje
la, da je bil tovariš Er-
ogliatti.
aj mi je ostal prav on
vtisnjen v spomin? Zato,
em se od njega naučila
e spoznavati stvari, o ka-
sem že leta razmišljala
sem jih imela v srcu in
nu, to je, na kakšen na-
i lahko postala bolj ko-
a stvari in kakšne so dolž-
člana Partije. To je bil
ki me je razvnemala tu-
zaporu: učiti se, da bi po-
bolj koristna stvari, stva-
je prinašala pravico za
ki trpijo in prenašajo
ce na delu, v družbi, na
m koraku svojega življe-
Oh, kolikokrat sem raz-
ala, kako bi pripomogla,
oja mati, da nobena mati

Revolucionarni boj zatranih narodov odvisnih kolonialnih dežel proti imperializmu je edina pot njihove osvoboditve od ...tiranja in izkoriščanja.
(Stalin. «Narodno vprašanje«»)

...vetu ne bi več trpela bede,
...anjkanja, težav in poni-
pri vzgajanju svojih o-
Želela sem prispevati, da
se žene in vsi možje, ki
eno delajo, imeli srečno
enje v krogu svoje dru-
in mir v krogu družbe.
kolikokrat sem mislila,
prispevati, kako se bo-
da ne bi bilo več sovra-
med narodi in da bi bilo
zadoščenje vsem zatira-
Našla sem učitelja, našla
tovariša, v katerem sem
a vrline, na katere se je
a zanesti ne ena oseba,
na družina, temveč smo se
li zanesti vsi, ki smo tr-
pod fašističnim škornjem,
li smo računati z njim, ker
okazal, da je sposoben vo-
vse delovne množice v
za uničenje fašizma. To
Prepričanje so potrdili
drugi tovariši, ki sem jih
dni srečala, toda pojasnilo
e moje misli o tem, kaj
je storiti in kako delati,
je prišlo od tovariša z ba-
vsko čepico, od tovariša Er-
ja.
rugič sem imela priliko sre-
tov. Ercolija par dni po
nem prvem srečanju ob
iki nekega sestanka, kate-
a so se udeležili tržaški
riši v inozemstvu. Sesta-
je bil sklican z namenom,
se preuči stanje v Trstu.
kšno je bilo moje presene-
je, ko sem slišala govoriti
olija o situaciji v Trstu z
j globokim poznavanjem,
bi ga imel kdor koli, ki
dolgo let živel v našem me-
Vprašanja narodnih manj-
in sicer Slovencev in Hr-
ov v Trstu in Julijski kraji-
ni obravnaval samo na po-
čen način, temveč s člove-
škim čutom človeka, ki ka-
izhod in način, kako se je
ba boriti za rešitev vpra-
ja.
toda on ni poznal in skrbel
no za velika in važna vpra-
ja, poznal, skrbel in reše-
je tudi postranske stvari.
znal je tovariše, sledil nji-
vemu delovanju, skrbel za
tovariše, toda posebno skrb
posvečal pomoči sloven-
m kadrom. Dobro se spo-
njam, da je na tem sestan-
kitiziral tržaške tovariše
lijanske narodnosti, ker se
uče slovenskega jezika. Zi-
se še spominjam, kako sem
v tistem trenutku obljubila,
bom to posebnost povedala
em tovarišem iz Trsta, Ita-

dvajsetimi leti, spomla-
sem drugič prišla iz
nih zaporov. Tedaj sem
od vodstva Komunistič-
ije Italije pismo, v ka-
so me pozivali, naj pri-
a center Partije, ki je
oj sedež v inozemstvu.

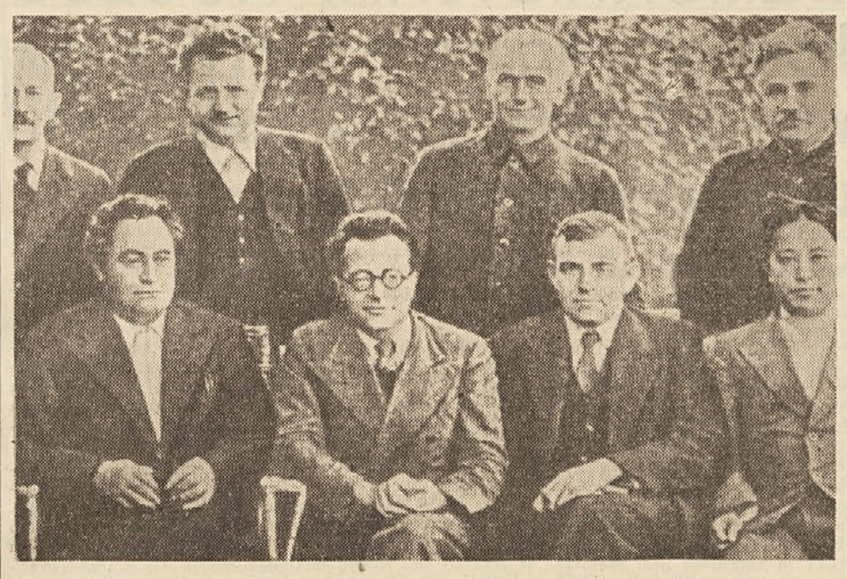

Togliatti je bil namestnik generalnega sekretarja Kominterne. Z leve proti desni (sede) Dimitrov, Togliatti, Florin, Van Min (stoje) Kuusinen, Gottwald, Piech, Manuilski. Slika je bila posneta v Moskvi leta 1935.

lijanom in Slovencem.

Na istem sestanku je želel vedeti, kako se je širil ilegalni tisk: «l'Unità» in «Delo» hotel je vedeti, kakšna so mišljenja, kakšne opombe imamo in vsako stvar si je zabeležil in upošteval. Tudi moje delovanje je poznal; med drugim je omenil neko moje poročilo, v katerem sem opisala situacijo žena, zaposlenih v tobačni tovarni v Trstu. To moje poročilo je bilo poslano centru tri leta pred pogovorom, to je leta 1930. Tov. Ercoli mi je na priprost in človeški način objasnil pozitivne strani mojega poročila in tudi napake, v cilju, da se popravijo.

Želim vam povedati konkretno negativno stran, ki jo je tov. Ercoli poudaril. V ilegalnem delovanju je eno glavnih pravil, ki se ga je treba držati, da se ne povzoči škoda Partiji in posameznim tovarišem, konspiracija. Delujoč skupno s pokojnim tovarišem Tedeschi, mi je slednji zaupal nalogo, ki jo je prejel od Partije, kar ne bi bil smel povedati ne meni in ne nikomur drugemu. Tov. Ercoli je razumel, da jaz ne bi razodela imena tov. Tedeschi, ker po mojem tedanjem umovanju nisem mogla prelomiti besede, dane tovarišu. To je pomenilo, da nisem razumela, da je treba najprej ščititi interese Partije, ki ščitijo interese vseh tovarišev. Tov. Ercoli mi je prikazal napako, nato me je poučil o najosnovnejši stvari, ki jo mora vsak član Partije čutiti, to je, da je treba Partiji zaupati vsako stvar, tako pozitivno kot negativno, kajti samo tako lahko Partija računa na tovariše, jih vzgaja in lahko prepreči, da bi zapadali v nadaljnje napake.

Na tem sestanku je bilo treba tudi odločiti, če je primerno poklicati v tujino našega, sedaj že pokojnega tovariša Henrika Gojaka, ki je tedaj vodil organizacijo naše Partije v Trstu. Prisotni tržaški tovariši niso videli potrebe, da bi prišel v inozemstvo. Tovariš Togliatti se je obrnil do mene in hotel vedeti tudi moje mišljenje, ki se je razlikovalo od mišljenja ostalih tovarišev: smatrala sem, da je potrebno, da tov. Gojak pride v inozemstvo. Tako je bilo končno tudi sklenjeno in tov. Gojak se nam je pozneje pridružil. Ne morem drugače, kot da se spomnim, kako je tov. Ercoli cenil tovariša Gojaka, ki se je vedno častno boril proti fašizmu in je podlegel ranam, ki jih je zadobil v španski vojni pri obrambi Iruna.

Toda moje drugo srečanje s tov. Togliattijem bo ostalo za vedno živo v mojem spominu, kajti prav tedaj mi je tovariš Togliatti, ocenjujoč moje delovanje in upoštevajoč mojo željo po pridobivanju znanja, da bi ga mogla drugim dajati, omogočil, da se politično izobrazim in da obogatim mojo splošno izobrazbo.

Ce sem mogla v teku borbe proti fašizmu dati svoj doprinos naši stvari, je to zasluga Komunistične partije Italije in njenega voditelja tovariša Togliattija. Ob priliki njegovega 60. rojstnega dne sem napisala te vrstice o najinih prvih srečanjih v znak hvaležnosti velikemu voditelju italijanskega naroda in voditelju delavskega razreda vsega sveta. **MARIJA BERNETIC**

Svetla življenjska pot velikega Stalinovega učenca

Palmiro Togliatti, generalni sekretar Komunistične partije Italije, ena najbolj pomembnih osebnosti italijanske in mednarodne politične pozornice, globok teoretik marksizma, izvrsten govornik, pisatelj in novinar, je najbolj značilen primer kategorije komunističnih intelektualcev, poklicnih revolucionarjev, ki so se zgradili v šoli delavskega razreda in so preko najtesnejših vezi z njim postali njegovi voditelji.

Rodil se je v Genovi 25. marca 1893. kot sin skromnega državnega uradnika, ki je, kot njegova žena, izhajal iz priproste kmečke družine. Z 19. letom je ostal brez staršev; tedaj je končal gimnazijske študije in je v natečaju prejel študijsko štipendijo na univerzi v Torinu, kjer je spoznal Gramscija. Za časa univerzitetnih študijev, ko se je z lekcijami in prevodi težko preživljal, se je približal torinskemu proletariatu. Ti stiki so odločilno delovali na njegovo politično opredelitev in zgraditev. Leta 1915. je dovršil študije na pravni fakulteti in se vpisal na filozofsko, toda zaradi vpoklica v vojsko je moral prekiniti učenje. Leta 1917. je bil zaradi bolezni oproščen vojaške službe in leto pozneje je postal urednik lista «Avanti!» in «Grido del Popolo». Dve leti pozneje je z Gramscijem in Terracinijem ustanovil tednik «Ordine Nuovo» in aktivno deloval v socialističnem in pozneje v komunističnem gibanju.

Na kongresu Partije leta 1922. je bil že splošno znan in priljubljen voditelj delavskega razreda ter je bil kot tak izvoljen v Centralni komite. Že tedaj so ga fašistične škvadre napadle in ga skušale umoriti. Leta 1923. je vstopil v izvršni komite Komunistične partije, leto pozneje pa je skupno z Gramscijem ustanovil list «L'Unità» ter se odločno boril proti vsem desnim in levim odlonom, ki so se tedaj pojavljali v Partiji. Med tem časom je bil dvakrat eretiran. Ko so leta 1926. fašisti aretirali Gramscija, se je Togliatti nahajal v inozemstvu po nalogu Partije; od tedaj je vse vodstvo partijskega delovanja prešlo v njegove roke.

Tov. Togliatti se je leta 1935. udeležil 7. kongresa III. Internacionale, kjer je s svojim poročilom dal pomemben doprinos k določanju temeljev politične linije za dosego enotnosti delavskega razreda, sindikalne enotnosti, uresničitev enotne fronte in antifašistične ljudske fronte. Udeležil se je tudi španske vojne in je s svojimi izkušnjami in politično razgledanostjo veliko pripomogel k obrambi Spanke republike.

Ko se je leta 1939. vrnil v Francijo, je združil vse člane Centralnega komiteja Komunistične partije Italije in dal pobudo za pospešitev in razširitev tajnega delovanja Partije v domovini, ki tudi prej, ves čas fašistične vladavine, ni nikoli zamrlo. Za časa druge svetovne vojne je tov. Togliatti, pod imenom Mario Correnti, govoril po moskovskem radiu in vzpodbujal svoj narod na odpor proti fašizmu ter budil v njem prepričanje v možnosti osvoboditve izpod fašističnega tiranstva. Ko se je leta 1944. vrnil v Italijo, je postal pobudnik politike narodne enotnosti za borbo proti fašizmu in nacističnim okupatorjem in za politično in gospodarsko obnovo Italije. Do leta 1946. je sodeloval v raznih ministrstvih.

Zaradi vedno večjega ugleda, ki ga Togliatti uživa med ljudskimi množicami, zaradi njegove odločne borbe za mir, delo in svobodo, so ljudski sovražniki začeli ogabno sovražno gonjo proti njegovi osebi, ki je prišla do viška z atentatom na njegovo življenje 14. julija 1948, ko je bil tov. Togliatti resno ranjen. Delovno ljudstvo Italije se je tedaj dvignilo in s svojim silnim ogorčenjem proti neofašizmu dokazalo, kako ceni in spoštuje svojega voditelja in koliko mu je pri srcu njegovo življenje.

V svojem plodnem življenju je tov. Togliatti napisal mnogo načelnih člankov in študij, ki niso samo vzgojni in koristni za delovno ljudstvo Italije, temveč so tudi dragoceno vodilo vsem ostalim delovnim ljudem v borbi za zmago socializma.

PABLO NERUDA:

USTVARIL JE SVOJO DOMOVINO

(Iz pesmi „Zdrami se, drvar!")

V treh sobicah, med zidovjem starega Kremlja,
živi mož, po imenu Stalin.
Ob prižgani luči bdi noč za nočjo;
vesoljni svet in rodna gruda mu ne dasta spati...
Bili so heroji, ki so ustvarjali državo;
Stalinova domovina pa je pognala iz njegovega srca,
s svojo srčno krvjo jo je gradil in branil.
Brezkrajna Rusija živi v slehernem njegovem utripu;
srce mu ne miruje, če Rusija nima počitka.
Bil je v borbi s starimi banditi,
ki se jim je še hotelo,
da bi z bičem žvižgali po Rusiji;
tožilo se jim je po bedi,
suženjskem trepetu in mukah,
katerih so se milijoni
ponižanih in razžaljenih komaj otresli.
Boril se je proti Wranglu in Denikinu,
proti vsem tistim,
ki jih je bil poslal Zapad «reševat kulturo».
In tam so za vedno pustili
svoje kosti hlapci krvnikov!
Stalin ni mogel prekrižati rok:
zdaj tu, zdaj tam, povsod in ob vsakem času
je bil prisoten po širni Sovjetski zvezi.
In kasneje, v svinčenem metežu,
so padali Nemci, ki jih je Chamberlain pripravil v naskok.
Stalin jih je bil na vseh prostranih frontah,
ko so napredovali in ko so se umikali.
Njegovi sinovi so šli kot vihar vse do Berlina,
noseč s seboj demokratični mir Rusije.

Sprehod po podeželju

BOLJUNEC

Po svem svetu je delovno ljudstvo proslavilo in se poklonilo našemu ljubljenemu voditelju tovarišu Stalinu. Pri nas v Boljuncu smo bili močno prizadeti ob tej nenadomestljivi izgubi. Na trgu sredi vasi je ves čas žalovanja plapolala delavska zastava na pol droga z žalnim trakom. Praznik žena, kakor povsod, smo spremenili v komemoracijo; v nabito polni dvorani nam je spregovoril o tovarišu Stalinu tovariš Malalan.

Medtem ko je ves svet žaloval za velikim voditeljem in borcem za mir in napredek vsega človeštva in to ne samo delovno ljudstvo temveč tudi ljudje, ki niso našega političnega prepričanja, so titovci izkoristili to priliko in svoje takozvane praznike 8. marca spremenili v prave manifestacije zadovoljstva. Organizirali so po njihovi stari navadi razne požrtije in plese, kot se je zgodilo v bližnji vasi Dolini.

Kar je pa najbolj obžalovanja vredno je dejstvo, da je k tem podlim dejanjem pripomogel naš vaški orkester in zabaval titovce v Jercohovi dvorani v Dolini. Vsi vaščani obsojajo ta korak domačega orkestra. Ce smo mi, boljunčani, ob tej priliki ustavili ples in druge zabave, se bi moralo tudi moštvo orkestra zavedati dolžnost in ne delati našemu ljudstvu take sramote.

Hočem še par besed spregovoriti titovcem: «Zavedajte se, da čeravno je tovariš Stalin umrl, njegovo delo živi in bo živelo. Le veselite se, saj to vaše veselje ne bo trajalo dolgo. Vem, da se mar slkateri titovec še spominja in če se ne spominja več, mu hočem osvežiti spomin. Tudi bela garda se je smejala in je bila hrabra, dokler je imela za seboj Nemce, da so jo stražili in podpirali. Tako se smejete danes tudi vi, titovci, in se boste smejali dokler boste imeli Anglo-amerikance, da vas bodo podpirali in ščitili. Potem se bo z vami zgodilo tako, kot se je zgodilo z belo gardo in z ostalimi izdajalci našega naroda. Se še spominjate?»

Zerjal

PREČNIK

V tem tednu smo obiskali to vasico in ugotovili, da vlada med vaščani veliko razburjenje in zgražanje proti tvrdki, ki že dlje časa obnavlja električno napeljavo v Prečniku, Sempolaju, Slivnem, Praprotu in Trnovci.

Ljudje se pritožujejo, da tvrdka terja od njih velike vsote denarja z najrazličnejšimi izgovori. Mnogi so pred tem nezaslišanim izterjevanjem in pritiskom s strani podjetja klonili in plačali celo od 25 do 30 tisoč lir. Poleg tega se podjetje neupravičeno polašča vsega starega materiala, žice, železja itd., ki je skupna lastnina vaščanov. Izvedeli smo, da se je ta tvrdka, ki je prevzela delo od družbe SELVEG, na isti način obnašala tudi v Slivnem in Sempolaju.

Proti tem krivicam je nastopilo tudi županstvo in se obrnilo do družbe SELVEG, od katere je dobilo odgovor, da tvrdka, ki obnavlja električno omrežje v omenjenih vaseh, nima pravice do tako visokih terjatev in tudi nima pravice, da se polašča starega omrežja.

Svetujemo prizadetim, naj ne nasedajo pretiranim in pohlepnim zahtevam tvrdkinih izterjevalcev ter naj jih rajši naslovijo na županstvo, kjer bodo prejeli tozadevni odgovor. **S.**

GABROVEC

15. t. m. so žene iz Gabrovca priredile družabno-zabavni večer v počastitev mednarodnega praznika žena. Ob tej priliki so žene med seboj zbrale 1905 lir, od katerih so 1500 poklonile revni domači družini, ki ima hčerko že dalje časa v bolnici. Ostalo vsoto denarja so podarile krajevnemu Prosvetnemu društvu.

Zadružna vaška gostilna praznuje 51-letnico svojega obstoja, na zadružnem občnem zboru, ki se bo vršil jutri popoldne v prostorih gostilne, bodo člani razpravljali o enoletnem delovanju njihove ustanove in izvolili nov odbor.

Zadruga, ki je bila ustanovljena l. 1902, šteje 32 članov, je nenehno delovala in kljubovala tudi fašizmu, kateri jo je skušal na razne načine ukiniti.

Namen zadruge je bil predvsem priskočiti na pomoč domačim kmetom, zaščititi njihov vinski pridelek ter nuditi delavstvu dober kozarec pristnega vina po čim primernejših cenah.

Ob tej priliki želimo zadrugi že mnogo uspehov in dobrega dela v korist vaščanov in okoličanov.

Mladinci že tekmujejo za čim lepši uspeh Prvega maja

Sv. Ivan, VOM, Rocol, Pečar, Dolina, Podlonjer, Rinaldi, Škedenj, Sv. Ana in Kolonkovec že pridno vadijo za nastop

Prvi maj se približuje z velikimi koraki. Tudi letos bomo praznik dela proslavljali z velikim telovadnim nastopom, pri katerem bo sodelovala najboljša tržaška mladina.

Med raznimi in številnimi pobudami je Zveza komunistične mladine razpisala tudi tekmovanje med vsemi sekcijami za mobilizacijo telovadcev, da tako pospeši tekmovalni duh med mladinci in mladinkami, ki se bodo udeležili telovadnega nastopa.

Za boljši potek tekmovanja so bile mladinske sekcije razdeljene v tri kategorije; v sekcije, ki imajo možnost mobilizirati do 20 telovadcev, druge od 20 do 30 in tretje od 30 telovadcev dalje.

V želji, da obvestimo naše bralce, kako potekajo priprave, smo zajahali svojega jeklenega konja in se podali v razne sekcije.

Od prve kategorije sta se doslej resno lotili dela le dve sekciji: Sv. Ivan in VOM. Ostale spe blaženo pomladansko spanje, ki je tako sladko posebno v aprilu. Toda po aprilu pride maj in baš ko napoči ta prekrasni mesec, bodo sekcije, ki se ne bodo zbudile pravočasno, ostale osramočene pred onimi, ki bodo pripeljale v stadion njim določeno število telovadcev ali ga bodo celo presegle. Možnosti za to so velike, in številne celice mislijo zelo resno na presego cilja.

Skupina mladink na lanski prvomajski proslavi v Trstu

Tudi mladinci v Rocolu delajo že z vso vnemo in so prepričani, da bodo dosegli prvo mesto v svoji kategoriji. Toda pri tem morajo zelo paziti, ker za njimi korakajo Pečar, Podlonjer, Dolina, ki se brez dvoma ne bodo prestrašile začetnega poleta mladih Rocolčanov.

V tretji in zadnji skupini smo našli prve tiste, ki običajno v dobi prvega maja spijo, to je mladince Sv. Jakoba, ki so že mobilizirali 50 odst. njim določenega števila mladincev. Ostale sekcije te «težke» kategorije, razen Sv. Križa, ne spijo. V Skednju, pri Sv. Ani in na Kolonkovcu se živo pripravljajo in mladinci Kolonkovca resno nameravajo obdržati tradicijo prvih, nepremagljivih prvakov v pripravah telovadnega nastopa. Letos jim bo pa najdrž trda predla, ker jih je Sv. Ana izzvala na tekmovanje za dosego 120 odst. cilja za mobilizacijo telovadcev.

V miljskem okraju je imel tečaj vaditeljev sijajen uspeh; množične vaje so se že začele v Čamporah, dočim se bodo v drugih vaseh, kot zagotavljajo mladinski voditelji, kmalu začele.

Poleg množičnega izvajanja ki bo združil v enotnem, mogočnem nastopu mladince in mladinke, se vršijo zadnje priprave za poseben nastop deklet. Srečne žene, ki bodo imele cel nastop same zase!

Tega posebnega nastopa se lahko udeležijo vsa dekleta, ki to želijo in zato je dobro, da se čim prej vpišejo pri odgovornih v sekcijah in se začno pripravljati, da ne bo prepozno.

Naš obisk je za enkrat končan. V sekcijah smo opazili veliko navdušenje med mladinci, ki se pripravljajo za telovadni nastop prvega maja. Storimo, kar je v naših močeh, da to navdušenje doprinese k uspehu praznika vse tržaške mladine v borbi za mir in srečno življenje.

Togliatti med delavci. Razgovarja se o napredku in razvoju tehnike

Iz dežel socializma

RAZVOJ AVTOMOBILSKE INDUSTRIJE V L. R. POLJSKI

Pred dobrim letom dni sta stopili v obrat v Varšavi in Lublinu dve veliki tovarni avtomobilov in nekaj tednov pozneje so že kolavdirali prve tovorne avtomobile «Lublin» in osebne avtomobile «Warszawa M-20».

Lahko rečemo, da se je začela zgodovina poljske avtomobilske industrije šele po osvoboditvi. Leta 1948. si lahko videl v prometu težke tovornike «Star», ki so bili izdelani v tovarni v Starachowicah. Kljub pomanjkanju tehničnih izkušenj in nezadostnemu številu specializiranih delavcev ni ljudska vlada izgubila poguma, ker je lahko z gotovostjo računala z navdušenjem in čutom požrtvovalnosti delavcev in mladih inženirjev. Vso potrebno pomoč v strojih in orodju je dala bratska Sovjetska zveza. Tako se je lahko zasnoval širokopotezni načrt za preobrazbo opustošenega varšavskega predmestja Zeran v središče avtomobilske industrije. Predmestje Zeran je bilo v kapitalistični Poljski s svojimi lesenimi bajtami, nerazsvetljenimi cestami brez tlaka in pločnikov prav slika bede in revščine. Danes pa se dviga na istem mestu velikanska tovarna avtomobilov, ki bo s svojo naraščajočo proizvodnjo dosegla v letu 1955. proizvodnjo 12.000 avtomobilov letno.

Pred vojno je imela Poljska 29.000 avtomobilov in 500 traktorjev, vse to uvoženo iz inozemstva.

NOTRANJA TRGOVINA L. R. KITAJSKE

se razvija vzporedno z razvojem proizvodnje v mestu in na vasi. V letu 1951. se je celotni obseg notranje trgovine zvišal za 30 odst., v letu 1952. pa se je v primeri z 1950. zvišal za 70 odst. V letu 1952. je prebivalstvo nabavilo živilskih potrebščin za 171 odst. več kot leta 1950., potrošnja bombažnih tkanin je narasla za 145 odst., petroleja za 162 odst., soli za 52 odst.

Nabrežinski kamnolomi nekdaj in danes

ALBIN ŠKRK

Iz «Ljudskega koledarja za leto 1953», ki ga je izdala SHPZ povzemamo zanimiv prispevek tov. Albina Škrka «O nabrežinskih kamnolomih», ki bo gotovo zanimal vse one, ki si še niso nabavili nadvse zanimivega in pestrega koledarja, katerega ima še nekaj izvodov na razpolago izdajateljica po ceni 200 lir za izvod.

Zgodovina nam ne nudi točnih podatkov o nastanku prvega nabrežinskega kamnoloma, kateri obratuje še danes, čeravno v zelo majhni meri, in se imenuje «Cava Romana» t. j. rimski kamnolom. Vsekakor pa lahko trdimo z neizpodbitnimi dokazi, da je ta kamnolom nastal po zaslugi sužnjev starorimskega imperija v starem veku pred več kot dva tisoč leti. Oglej (Aquilea), katerega s opričeli Rimljani graditi 181. leta pred našim štetjem, je bil v veliki meri pozidan in okrašen z nabrežinskim kamnom, ki so ga lomili v «Rimskem kamnolomu». Ostanki zidov in stebrov, dela kipov in spomenikov ter številne izkopine starega mesta Oglej, ki je štelo v V. stol. nad pol milijona prebivalcev in je bilo porušeno leta 452. po hunskih hordah kralja Atila, nam živo govore, da so bila ta dela zgrajena iz kraškega marmorja, ritega v «Rimskem kamnolomu».

Sami si lahko zamišljamo, da so takrat sužnji lomili kamen na zelo primitiven način, ki je zahteval od njih ogromnega napora in povzročal veliko nesreč pogostoma tudi smrtnih. V «Rimskem kamnolomu» so še opazni sledovi, ki nam pričajo, s kakršnimi sredstvi so prvi kamnolomci lomili velike kose kamna. Njihovo orodje sta bila predvsem voda in zagozde iz suhega hrastovega lesa. V naravne razpoke skal, ali v nalašč vklesane podolgaste luknje, so zbijali suhe lesene zagozde, jih nato oblivali z vodo, da so se napele, s tem širile razpoko in končno zlomile kamen. Izruvane kose kamna iz Rimskega kamnoloma so natovarjali na ladje in odvažali v bližnja obalna mesta, predvsem v Oglej. Malo verjetno je, da bi stari Rimljani ali za njimi Italijani uporabljali nabrežinski kamen pri gradnji mest v srednjem in južnem delu sedanje Italije, ker so imeli tam na razpolago dovolj različnega gradbenega marmorja. Po vsej verjetnosti so uporabili nabrežinski kamen za izgradnjo starorimske vojaško-trgovske luke, ki naj bi se nahajala — kot zgodovinar omenja — «v bližini izliva Timave, od koder so dobavljali v Rim žlahtno črno vino, ki se prideluje na visoki skali, ležeči za Timavo, in ki ohranja in podaljšuje življenje rimskim cesaricam». Ze pred prihodom Atile v naše kraje je bila zgrajena iz nabrežinskega kamna v bližini Timava štivanska cerkev, ena izmed najstarejših na slovenskem ozemlju. Atila je tej cerkvi prizanesel, kar pa ni storila prva svetovna vojna, ki jo je delno porušila.

Iz časov srednjega veka nam zgodovina ne govori o nabrežinskih kamnolomih. Fevdalni red ni dal večjega razmaha gradnji če izvzamemo gradnjo velikih grofovskih gradov in utrdb, cerkva in samostanov. V tem času je bil sezidan in okrašen iz nabrežinca star in kasneje novi devinski grad ter več zgradb v tedaj malem mestu Trstu. Šele zlom fevdalnega reda in novonastali buržoazni sistem da duška in večjega življenja nabrežinskim kamnolomom.

PROCVIT V XIX. STOLETJU

Cvetoča sproščena trgovina in v zvezi s tem silni razmah velikih gradenj, ki se prične v XIX. stoletju, posebno v drugi polovici po marčni revoluciji v Avstro-ogrskem cesarstvu l. 1848., je odprla zlato dobo nabrežinski kamnoseški industriji. Izgradnja «južne železnice», ki je bila odprta prometu v oktobru 1857. in je povezala Trst z Dunajem preko Ljubljane, in dve leti za tem izgradnja železnice, ki je povezala Trst z Italijo in kasneje preko Vidma, Trbiža z Dunajem in z vso srednjo Evropo, predstavljata glavni faktor bujnega procvita nabrežinskega kamnarstva. Do tiste dobe je v glavnem obratoval Rimski kamnolom, ki je zaposloval kamnolomce in kamnoseke, prihajajoče iz bližnje Furlanije. Se živeči stari Nabrežinci trdijo, da je bil prvi njihov vaščan, ki se je izučil kamnolomskega poklica in je otvoril svoj kamnolom leta 1856., pokojni Radovič Leopold, roj. l. 1831., ded Radoviča Antona, po domače Mohorina, ki še obratuje v istem kamnolomu z moderno opremljeno kamnoseško delavnico v Nabrežini. Prva dva Nabrežinca, ki sta se v istem času izvežbala v kamnoseški obrti, sta bila pokojna Franc Pertot (Mužljev) in Filip Gabrovec (Vnčkov).

S pričetkom druge polovice XIX. stoletja naglo narašča povpraševanje po nabrežinskem gradbenem kamnu. Z vso naglico se odpirajo v Nabrežini in okolici, tja do Sesljana in Sv. Križa, novi kamnolomi ter nastajajo številne obrtne kamnoseške delavnice. Bolj podjetni obrtniki se nagloma razvijajo in postanejo močni gospodarji večjih delavnic. Iz raznih krajev avstro-ogrskega cesarstva in od drugod prihajajo v Nabrežino bogati podjetniki, ki vlagajo svoje kapitale v cvetočo kamnarsko industrijo. Iz najbolj različnih krajev sveta prihajajo naročila za večja dela iz nabrežinskega marmorja. Po železnici se izvaža izdelani in napol izdelani kamen v razna večja mesta srednje Evrope. Z ladjami se izvažajo velike količine kamna za gradnjo velikih palač, luksuznih vil in spomenikov v najbolj oddaljene dežele sveta, kot v Egipt, Anglijo, Ameriko, Avstralijo in drugam. Parni stroji, s katerimi opremljajo nastajajoče delavnice in kamnolome, lajšajo trud vedno številnejšim kamnarjem, nagloma dvigajo proizvodnjo in silno bogatijo žepe delodajalcem. Nabrežina postane eno največjih industrijskih središč našega Primorja, polno dela, življenja, velikega truda, a tudi veselja. En sam ropot in neumorno brenčanje, ki ga povzročajo raznovrstni stroji v delavnicah in udarci stotin kladiv klesarjev in kamnolomcev spremlja noč in dan trdo življenje Nabrežincev skozi desetletja do prve svetovne vojne. V avstro-ogrskem cesarstvu ni bilo večjega industrijsko-kamnarskega centra.

Skupina kamnosekov v Caharijevem podjetju leta 1901

Do prve svetovne vojne ni deloval v nabrežinski okolici niti en kamnolom barvanega kamna. Rdeči in črni marmor dotlej nista bila v modi. Vsi kamnolomi rdečega kamna, kot so na pr. v Samatorici, Briščah, Sesljanu, Medji vasi, Šempolaju, ter kamnolomi črnega kamna na gornjem Krasu, kakršni so na pr. v Skrbini, Tomaju in drugod, so bili odprti šele v dobi po prvi vojni. Danes pa so tudi ti kamnolomi barvanega kamna skoro brez izjeme vsi zapuščeni; le v kakšnem izmed njih dela par delavcev.

VELIKA PODJETJA

Med največje tvrdke, ki jim je treba pripisati veliko zalug za izgradnjo svetovno, slovečih del v raznih deželah, katera so še danes v velik ponos Nabrežine, lahko omenimo Rimski kamnolom, kateremu je dolga leta gospodaril Hans Wildi, po rodu Švicar. Ta tvrdka je pred prvo svetovno vojno zaposlovala do 500 in več delavcev in je bila tedaj najbolje opremljena z modernimi stroji.

Tvrdka Juh, ustanovljena leta 1855., je bila za Rimskim kamnolomom najmočnejša v Nabrežini. Pri Juhu (Slovenec po rodu) je delalo včasih do 400 delavcev. Proizvodnja obdelanega kamna je bila zelo visoka, ker je bila tvrdka dobro opremljena z moderno tehniko. Po njegovi smrti je prevzel podjetje njegov naslednik, neki Peter Favetti, Italijan po rodu, ki je poročil njegovo hčerko. Favetti je kljuboval s svojimi delavnicami še nekaj let po prvi svetovni vojni, nakar je zaradi krize propadel in se je vsega njegovega podjetja polastila mogočna monopolistična italijanska družba «Montecatini».

V bližini sedanjega občinskega urada v Nabrežini je obratovalo veliko kamnoseško podjetje Tönniesa (Ljubljančan, po rodu iz Avstrije), kjer je delalo 300 delavcev, večinoma prihajajočih iz Furlanije in del katerih se je naselil s svojimi družinami v «Iverah», kjer še danes živijo.

(sledi nadaljevanje)

SPOMINJAJMO se žrtev fašizma

28. marca in 3. aprila potekata dve, za naše demokratično gibanje žalostni obletnici, ki nas spominjata na težke dni osvobodilne borbe, ko je nacistična zver najhuje hrumela nad našim ljudstvom.

28. marca 1945. so Hitlerjevi krvoloki obesili v ulici Massimo d'Azeglio štiri mlade antifašiste in to kot represalijo za uspešno izvršeni atentat na nemško garažo v isti ulici. Vse mesto se je tiste dni zgrozilo nad strahovitim zločinom, ki ga je izvršila nacistična zver nad štirimi junaškimi borci proti nacifašizmu. Štirje mladi junaki so padli prav v času, ko se je začela svitati na temnem obzorju svetla zarja svobode. Toda krvavi zločin, ki so ga zagrešili nacistični zločinci ni niti najmanj upognil odločne volje našega ljudstva, ilegalcev, borcev in partizanov, ki so se še bolj zagrizli v borbo za uničenje nacifašizma.

Prav tako ni naše ljudstvo odnehalo od borbe leto dni prej, ko so nacistične horde 3. aprila 1944 pokosile na openskem strelišču 71 talcev. Tudi takrat je šlo za krvavo represalijo Hitlerjevih podivjanih zveri, ki so se hotele maščevati zaradi atentata, izvršenega s strani partizanov na kino dvorano na Opčinah, ki je bila takrat v rokah nacistov.

Kot vsako leto tako se tudi letos demokratično slovensko in italijansko prebivalstvo oddolžuje spominu mučenikov, ki so padli v borbi za boljšo in mirnejšo bodočnost človeštva. Prav v tej dobi, ko se nad človeštvom še enkrat zgrinjajo temni oblaki, je spomin na te in milijone drugih žrtev še bolj živ v naših srcih. In proslavili jih bomo s svečano zaobljubo, da bomo z združenimi silami, v duhu slovansko-italijanskega bratstva in v enotni protiimperialistični fronti ojačili našo borbo proti obema fašizmoma in njihovemu redniku imperializmu, za mir, svobodo in bratstvo med narodi.

Proslava Togliattijeve šestdesetletnice

(Nadaljevanje s 1. strani)

cu izrazila hvaležnost tržaških Slovencev za njegovo veliko skrb, s katero je med obema vojnama vodil delavsko gibanje na Primorskem v vseh njegovih borbah, proti fašizmu, za demokratične svoboščine, za narodno enakopravnost. V teh borbah pod vodstvom slavne KPI, ki sta jo vodila Gramsci in Togliatti, je bilo skovano slovansko-italijansko bratstvo in proletarski internacionalizem je prevladal nad nacionalizmom in šovinizmom.

Togliatti je polagal veliko pažnjo na slovensko narodno vprašanje, ga osebno študiral in dajal dragocena navodila v konkretni borbi. On je bil in je pobornik za popolno in dejansko enakopravnost vseh narodov, za njihovo neodvisnost. KPI je pod njegovim vodstvom usmerjala svoje člane k solidarnosti med Slovenci in Italijani, ki se je izkazovala zlasti pri obrambi slovenskih narodnih pravic. Ko so slovenski nacionalistični prvaki že davno klonili pred fašizmom, je KPI odločno nadaljevala borbo za narodne pravice Slovencev, katerim je priznala pravico do samoodločbe in odcepitve. Dosleden tem načelom je tov. Togliatti zavzel jasno stališče tudi glede tržaškega vprašanja, to je isto, kot ga ima ZSSR in vse komunistične partije sveta.

Tov. Justo Košuta je prinesel pozdrav SHPZ

Zaradi njegove doslednosti ga zlasti sovražijo titofašisti in ga blatijo na najpodlejše načine. Tudi sedaj so prav titovci vrgli parolo: «Zakaj je treba pobirati za Italijana Togliattija?» Mi tržaški Slovenci pa vemo, koliko smo dolžni velikemu Togliattiju. Zato se pridružujemo čestitkam iz Italije in iz vsega sveta, želeč mu dolgo življenje na srečo italijanskega naroda in vsega človeštva, ki se bori za mir in osvoboditev izpod imperialističnega suženjstva.

Po končanih govorih so prinesli svoj pozdrav predstavniki PSI, Enotnih sindikatov, demokratičnih žena, komunistične mladine, SHPZ, partizanov miru, bivših partizanov in političnih preganjancev, listov «Delo», «Lavoratore», «l'Unità», delavcev velikih tovarn, nekaterih sekcij in celic KP STO, demokratov cone B. občine Milje in drugi.

Tovariš Vidali je Zaključil navdušeno zborovanje s čitanjem obveznosti, ki so jih tržaški komunisti prevzeli v počastitev Togliattijeve 60-letnice, nakar je moški zbor iz Sv. Križa zapel nekaj narodnih in udarnih pesmi.

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

PROCES PROTI RAZGRAJAČEM NA DEMONSTRACIJI 8. MARCA

Fašisti so prišli v Trst z namenom, da povzročijo nerede

Mile kazni za 15 provokatorjev - Policisti niso slišali fašističnih pesmi, pač pa "patriotične" - Manifestacija "kameradov" na sodišču

V torek so prišli pred Zavezniško vojaško sodišče fašistični razgrajalci, ki so v nedeljo 8. marca ob priliki zborovanja fašističnega hierarha Marsanicha v gledališču Rossetti uprizorili provokatorsk manifestacijo, ki se je končala na Korzu z eksplozijo ročne bombe in 25 ranjenimi osebami, po večini udeleženci povorke.

Na razpravi so se morali zagovarjati zaradi udeležbe na nedovoljeni manifestaciji naslednji: Giancarlo Vicentini in Lorenzo Trabucchi iz Padove, Vinicio Rossetti, Ermes Brizzi, Luigi Grandinetti, Luciano Riolfi, Aldo Tomba, Luigi Ruspini, Baldo Baldi, Arnaldo Bolla, Paolo Marani, Eugenio Chiarelli, Rino Ferro, vsi iz Verone ter Immacolata Mioni, Giovanni dell'Oste, Libera in Annamaria Zoppolato iz Trsta. Znani Mario De Boni, lastnik garaže, je bil pa obtožen, da je pomagal pri begu obtoženca Trabucchi.

V začetku razprave je tožilec predlagal, da se takoj oprosti sestri Zoppolato, kar je predsednik Bayliss tudi storil in obtoženki sta se preselili med gledalce, po večini prijatelje in somišljenike obtoženih fašističnih razgrajačev.

Sledila so pričevanja policijskih funkcionarjev in agentov, ki so nadzorovali zborovanje in demonstracije ter zaslišali obtožence. Med prvimi je pričal inspektor Perusco, ki je opisal, kako je po zborovanju opazil, da se nekatere osebe začenjajo zbirati v povorko in prepevajo «patriotične» pesmi. Fašističnih izzivalnih pesmi inspektor ni slišal ali jih pa smatra za «patriotične». Ko se je na koncu drevoreda XX. septembra povorka dokončno uredila in krenila proti Korzu, je ni mogel razpustiti, ker je imel premalo mož na razpolago. Šele na Korzu nekoliko trenutkov pred eksplozijo bombe, je prišlo pojačanje, ko ni bilo več potrebno razpuščati nedovoljene povorke, temveč je bilo treba poloviti razgrete provokatorje.

Nato je narednik Zetto opisal, kako so na bloku v Devinu aretirali fašista Trabucchija, ki ga je De Boni skušal drugi dan zvečer prepeljati v Italijo. Trabucchi si je po De Bonijevem nasvetu obril brado, da ga ne bi spoznali.

Pri čitanju zapisnikov zaslišanja je prišlo na dan, da so bili vsi poslani v Trst s strani fašistične stranke MSI, ki je tudi plačala vse stroške prevoza. Najbolj zanimivi izjavi sta dala fašista Marani in Tomba. Prvi je vodil skupino 23 fašistov iz Verone, ki so imeli nalogo, da pomagajo «kameradom» v Trstu. Od MSI je prejel 15.000 lir za stroške «ekspedicije». Drugi je izpovedal, da so bili provokatorji razdeljeni na skupine 4-5 elementov vsaka s svojim vodjo. Imeli so nalog, da v Trstu demonstrirajo, izzivajo incidente in motijo javni red. Določeno je bilo, da se v Trstu ne bodo smeli med seboj pozdravljati, da ne bi zbudili pozornosti. Vse skupine so bile dobro založene z denarjem. Tomba je po eksploziji skušal pobegniti, toda na postaji je bil aretiran.

Po čitanju zapisnikov so bili na predlog branilca misina odv. Wondritcha ponovno zaslišani trije obtoženci, ki so skušali tajiti svoje prvotne izjave in ublažiti svoj položaj. Toda to jim ni uspelo, ker je bila laž preveč očitna. Sledil je obrambni govor odv. Wondritcha, ki je izjavil, da obtoženci niso krivi, ker so prišli v Trst iz «visoko idealnih» razlogov ter podžgal obtožence in publiko s otrcanimi fašističnimi frazami lažnega «patriotizma».

Popoldne je bila izrečena obsodba. Razen obtoženega Dell'Oste, ki je bil zaradi mladoletnosti oproščen, so bili vsi ostali obsojeni na razmeroma lahke kazni: Immacolata Mioni bo morala plačati v 10 dneh 10 tisoč lir globe ali pa bo šla v zapor, Mario De Boni v 24 urah 40.000 lir ali v zapor, Marani, Tomba, Chiarelli in Trabucchi so bili obsojeni na 9 mesecev zapora, ostali pa vsak na 6 mesecev. Po prestani kazni bodo izgnani iz našega Ozemlja in se ne bodo smeli več povrniti.

Po prečitanju razsodbe so obsojeni fašisti in nekateri iz občinstva zakričali «Viva l'Italia», na kar je major Grabb dal zapreti dvorano in nemudoma postopati proti kršilcem reda na sodišču. Zanimivo je, da so junaški plačanci na zaslišanju zatajili vsa svoja «patriotična» fašistična čustva in nihče ni hotel priznati, da je bil med kričači. Od občinstva so zadržali v zaporu le nekega 42 letnega Leopolda Derragnola iz Trsta in še ta jo je izkupil zelo poceni. Drugi dan ga je sodišče za določevanje narokov izpustilo potem, ko ga je sodnik prijateljsko poučil, da se na sodišču ne sme razgrajati, ker vsak nered žali ugled sodišča.

SEJA TRŽAŠKEGA MESTNEGA SVETA

DEMOKRISTJANI NOČEJO kontrolne komisije pri ACEGAT

Vprašanja komunističnih svetovalcev glede Bolniške blagajne, posojila za gradnjo stanovanjskih hiš in električne napeljave

Na torkovi seji tržaškega občinskega sveta je bilo ozračje nadvse živo in razburjeno zaradi zaključne razprave in odobritve obračuna občinskega podjetja ACEGAT za leto 1951 in proračuna za leto 1953. Na razpravi je prišla jasno do izraza odločna volja demokristjanske večine, da neomejeno vedri in oblači v vseh občinskih ustanovah, ne da bi kdo mogel imeti vpogled v to, kako upravljajo javno imovino. Odbili so zahtevo svetovalca Miani (PRI), ki spada nedvomno v njihove vrste, za ustanovitev komisije, ki naj bi kontrolirala poslovanje ACEGAT in katero so naši svetovalci podprli. Na zahtevo tov. Pogassija je prišlo do glasovanja in večina je seveda glasovala proti imenovanju kontrolne komisije.

V zaključku razprave glede proračuna je govoril demokristjanski odbornik Carra, ki je skušal nespretno pobijati obtožbe in kritike manjšine, v prvi vrsti komunističnih svetovalcev. Med drugim je v zvezi z obtožbami glede diskriminacij pri nameščanju osebja dejal, da je podjetje sprejelo v službo osebe, ki so mu bile najbolj po godu in... ki so imele odgovarjajočo usposobitev ter obtožil komuniste, češ da so oni krivi, da ni bil ustanovljen delavski svet.

V svoji glasovalni izjavi je tov. Pogassi v imenu komunistične skupine svetovalcev obsodil dejstvo, da je večina odbila imenovanje kontrolne komisije ter dejal, da govorniki niso osvetlili pravega stanja podjetja. Vse obtožbe opozicije so se izkazale kot utemeljene, ker so jih celo sami odborniki potrdili. Na koncu je dejal, da bodo komunistični svetovalci glasovali proti proračunu ter opozorili večino, da si prevzema vso odgovornost za poslovanje ACEGAT in da bo morala za to nekega dne polagati računa pred občani in vsemi volilci. Sledile so izjave ostalih predstavnikov manjšine, na kar je demokristjanski volilni stroj odobril z običajno večino proračun ustanove ACEGAT.

V začetku seje so bila postavljena razna vprašanja in interpelacije, med katerimi sta bili posebno važni vprašanji tovarišev Radicha in Pogassija v zvezi z Bolniško blagajno in stanovanjsko krizo.

Tov. Radich je opozoril na nedavno obvestilo Oddelka za socialno skrbstvo, ki obvešča, da VU pripravlja nov ukaz, s katerim bo ukinjen ukaz o bolniškem zavarovanju iz leta 1947. in se bo poslovanje Bolniške blagajne prilagodilo zakonom iz Italijanske republike. Kot je znano, ima tukajšnja Bolniška blagajna mnogo boljše pogoje zavarovanja, kot so v Italiji in zato je zaskrbljenost zavarovancev popolnoma upravičena. Ni dovolj, da vojaške oblasti niso držale date važne socialne ustanove ne obljube za demokratizacijo temveč grozijo sedaj z ukinitvijo sedanje začasne posvetovalne komisije in uvedbo novih, še težjih razmer. Tov. Radich je nato zahteval, naj župan, odbor in občinski svet posredujejo pri VU, da upošteva upravičene zahteve zavarovanih delavcev in izboljša poslovanje Bolniške blagajne, ne pa da bi ga poslabšala.

Tov. Pogassi je poudaril, da je občinski svet 5. oktobra prejšnjega leta soglasno sklenil ustanoviti komisijo za nabavo posojila, ki naj služi za gradnjo ljudskih stanovanj. Po petih mesecih se je stanovanjsko vprašanje zelo poslabšalo, toda ta komisija se ni še sestala. Zato je tov. Pogassi zahteval pojasnila od župana. Zahteval je tudi, naj se že razpravlja resolucija za podaljšanje zapore stanovanjskih izgonov za leto dni, ki jo je naša skupina predložila 24. februarja. Župan je obljubil, da bodo na eni izmed sej bodočega tedna razpravljali o obeh vprašanjih.

Tov. Gombač je postavil zahtevo po električni razsvetljavi v Vicolo Castagnetto in prikazal potrebo, da se pokrijejo luknje, ki so nastale pri delih na obrežju Grumula. Tovarišica Laura Weiss je v občinskem svetu naznanila nov primer prepoznega sprejetja v bolnišnico člana neke begunske družine. Na koncu je tov. Radich predložil tri resolucije v zvezi v izboljšanjem poslovanja in splošnih razmer pri ACEGAT.

Prijavite dohodke do 31. marca

V torek 31. t. m. zapade nepreklicno rok za predložitev davčne prijave dohodkov za leto 1952 (na podlagi Vanonijevega zakona). Kakor smo že poročali, so bile letos vnesene nekatere spremembe, ki določajo, da je treba prijaviti dohodke od 480.000 lir letnih dalje, dočim se je lansko leto prijavilo dohodke od 600.000 lir dalje.

Ker pridejo pri letošnji prijavi v poštev v večji meri tudi delavci, opozarjamo vse zainteresirane, naj se pravočasno obrnejo do Zveze malih posestnikov, kjer jim je na razpolago davčni izvedenec. Urad v ul. Zonta št. 2 je odprt za stranke vsak dan od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 18.

Darovi

Naš dobri prijatelj, tovariš Anton Milič iz Saleža št. 17 je daroval ob priliki svojega 61. rojstnega dne 1.000 lir za sklad «DELA». Hvala lepa, tovariš Milič in na mnoga srečna leta!

K. Košuta daruje v počastitev spomina voditelja in učitelja delavcev vsega sveta tov. Stalina 3.000 lir za gradnjo Ljudskega doma v Sv. Križu. Hvala lepa! Demokrati posnemajte!

PRISTANIŠKI DELAVCI SO VOLILI SVOJ ODBOR

Nezlomljiva enotnost delavcev je prišla ponovno do izraza

Lažnjivo in zlonamerno podtikanje titovskega glasila

Tudi pri volitvah druge družbe, družbe za nakadanje in razkladanje ladij, ki so se vršile v nedeljo in ponedeljek, so pristaniški delavci dali pošteno lekcijo vsem, ki jim ne gre v račun enotnost in strnjenost te vzgledne kategorije in ki skušajo na razne načine vnesti razdor v njene vrste. Dali so pa tudi vzgled vsemu delovnemu ljudstvu našega Ozemlja, kako mora delavski razred nastopati enotno, da bi lažje premagoval svoje sovražnike in uspešno branil svoje pravice.

Udeležba na zadnjih volitvah je bila nepričakovano visoka. Od 338 delavcev se jih je v nedeljo udeležilo volitev za vodstvo 318, v ponedeljek pa, ko so volili odbor 308, kljub temu, da je bilo okrog 40 delavcev bolnih. Pristaniški delavci so dokazali svojo nezlomljivo enotnost s tem, da so izvolili svojega voditelja Dapretta s 96 odst. veljavnih glasov, njegova dva namestnika, Giordana Terzona in Maria Sigulina pa z 97 odst. veljavnih glasov delavci: Salvatore Buffolini, Luciano Godini, Ivan Petrovič, Andrej Saksida, Ettore Stallio, Ruggero Zuiz in Marcello Zuiz ter revizorja Attilio Giraldi in Carlo Goia.

S svojim glasovanjem so pristaniščniki Družbe za nakladanje in razkladanje ladij jasno izpovedali svoj namen, da se še nadalje združeno borijo za vse zahteve svoje kategorije. Izrazili so obenem vse zaupanje svojemu vodstvu in priznali, da so njihovi delovni tovariši, ki imajo odgovornost zastopati njihove interese, res dobro vodili vse dosedanje borbe, kar bodo brez dvoma tudi v bodoče storili.

Zaman so se razni agenti trudili, zaman so skušali okrniti njihovo enotnost, vnesti nezaupanje v njihove vrste, oslabiti njihovo borbo. Pristaniški delavci so dokazali svojo visoko razredno zavest, ki je bila vedno za vzgled vsemu tržaškemu delavstvu.

Kako pomemba je ta zmaga, nam dokazuje tudi dejstvo, da «Primorski dnevnik», znani hujskač proti delavski enotnosti, ni vedel, kako bi objavil to novo zmago pristaniščnikov, in je šele v četrtek objavil trpek članek, v katerem skuša prikazati, da belo ni belo in črno ni črno. Za njih potrditev starega vodstva ne pomeni zmage, temveč nekaj, kar morejo razumeti le titovski kameleoni. Za vsakega zavednega delavca je pa to enostavno velika zmaga enotnosti, na katero so pristaniški delavci lahko upravičeno ponosni.

Na velikonočni ponedeljek pojdemo v Salež!

Tudi letos se pripravljamo v vasi na tradicionalni ples, ki ga bo priredilo prosvetno društvo «Rdeča zvezda» na velikonočni ponedeljek.

Vsem je znano, kako lepo je vselej uspela ta razvedrilna prireditev na prostem v Saležu. Verjetno bo tudi letos sodelovala dobro znana kriška godba, ob igranju katere se bodo lahko vsi dobro zavrteli. Zabave bo torej za stare in mlade ter ne bo manjkalo dobre domače kapljice in pristnega kraškega pršuta.

Pripravlja se pa letos tudi nekaj novega, kar pa ne bomo danes povedali. Pridite in obiščite nas na našem domačem prazniku in se boste prav dobro imeli.

Seja občinskega sveta v Miljah

V sredo se je po daljšem odmoru sestal miljski občinski svet, ki je imel na dnevnem redu razpravo o proračunu vodovoda za letošnje leto. V začetku seje je župan tovariš Pacco sporočil svetovalcem, da je okupacijska oblast razpustila upravni svet ustanove za ljudska stanovanja IACP ter postavila komisarja. Zato je predlagal, naj občinski svet protestira proti nedemokratičnemu in neupravičenemu ukrepu. Svetovalec Robba je s tem v zvezi predložil protestno resolucijo, sestavljeno v sporazumu z ostalimi vodji skupin svetovalcev, ki jo je svet z malimi popravki soglasno odobril. Resolucija zahteva odpoklic komisarja in ponovno vzpostavitev upravnega sveta.

Sledilo je razpravljanje o proračunu vodovoda. Ker miljska občina nima lastnega vodovoda in mora vodo kupovati od tržaške ustanove ACEGAT, sta upravi odbor občinskega vodovoda in občinski odbor predlagala, naj se cena vodi povisa za 6 lir za kubični meter. S tem se bo občina izognila primanjkljaju, ki ga je težko kriti iz drugih virov posebno zato, ker Vojaška uprava nakazuje vedno manj denarne pomoči občinam. Po daljši diskusiji je bil predlog sprejet z večino glasov. Sledilo je glasovanje za odobritev proračuna vodovoda, ki bo tako uravnovešen in ki je bil tudi sprejet z večino glasov.

V zaključku je občinski svet odobril predlog za zgraditev dvorane, ki naj služi za shajališče upokojencev. Stroške za ureditev te dvorane bo delno krila občinska podporna ustanova. Tako bodo imeli upokojenci v Miljah udobno zatočišče, kjer se bodo lahko ob vsakem vremenu shajali in uživali svoj zaslužen počitek.

Prihodnja seja miljskega občinskega sveta bo prihodnjo sredo.

KAJ SO NAPRAVILI TITOVCI za uzakonitev slovenskih šol v Italiji?

GORICA — Nedeljski «Primorski dnevnik» je prinesel med goriškimi vestmi na vidnem mestu novico, da je VI. senatna komisija priznala slovenskim šolam pri določanju izpitnih komisij iste pravice, kot so jih doslej imele nemške šole v provinci Bolzano.

O tem je naš list poročal še v soboto in dal tej vesti veliko važnost, ker predstavlja navedeni sklep VI. senatne komisije prvi važnejši korak k dokončnemu juridičnemu priznanju slovenske šole na Goriškem, kot so ga zahtevali poslanci opozicije v zbornici Italijanske republike.

Problem je za goriške Slovence brez dvoma velike važnosti. Pri stvari ne smemo in ne moremo mimo dejstva, da je za dosego konkretnih rezultatov na tem polju potrebna še večja in splošna utrditev demokratične fronte v deželi in združitev vseh demokratičnih sil obeh narodnosti okrog KPI, kot predstraže delavskega razreda.

Komunistični in socialistični poslanci so v zavesti, da zastopajo v parlamentu tudi interese državljanov slovenske narodnosti, napravili potrebne korake za juridično priznanje slovenskih šol na Goriškem in dosegli so tudi vidne rezultate: interpelacije, ki so bile predložene decembra pr. i. ministru za javno izobrazbo in sedanji sklep VI. senatne komisije.

Kaj pa so napravili titovci za dosego tega priznanja slovenskim šolam? Vse njihovo «prizadevanje» je obstajalo v demagoškem vihranju s papirnatimi resolucijami, ne da bi se vsaj malo pobrigali za razvijanje tudi na parlamentarnem in legalnem polju vzporedne akcije, podprte od ljudstva. Titovci trobijo, da se problem sleparskega volilnega zakona ne tiče Slovencev, ker v zbornici ni slovenskih parlamentarcev in da se ne sme podpreti pobuda «kominformistov», češ da so nacionalisti in šovinisti. Čim pa dosežejo komunisti priznanje pravic slovenskemu prebivalstvu, se začnejo titovci takoj bahati in demagoško vihteti svoje dozdevne akcije in resolucije, kot da bi bila vsa zasluga njihova. V resnici pa s svojo demagogijo samo preprečujejo ustvaritev široke fronte slovenskega in italijanskega prebivalstva za obrambo demokracije in svobode.

Preizkusni kamen za vsakega poštenega in zavednega demokrata, bodisi Slovenca kakor Italijana, je danes borba proti sleparskemu volilnemu zakonu. Z odobritvijo sleparskega volilnega zakona bi bilo komunističnim in socialističnim poslancem onemogočeno braniti v parlamentu interese slovenske narodne manjšine. Z vztrajno borbo proti sleparskemu volilnemu zakonu, ki ga hoče vsiliti italijanskemu narodu De Gasperijeva klika, se branijo istočasno nacionalne pravice slovenske manjšine. Z vztrajno borbo proti sleparskemu volilnemu zakonu, ki ga hoče vsiliti italijanskemu narodu De Gasperijeva klika, se branijo istočasno nacionalne pravice slovenske manjšine. Titovci pa so odkrito pokazali, da se nočejo boriti proti temu zakonu, ker spada pač v okvir atlantske politike De aGsperijeve vlade, ameriških imperialistov in Tita. Z odrekanjem pravičnih borbi, v katero se morajo v lastnem interesu vključiti vsi demokratični goriški Slovenci, pa se je titovska klika še enkrat pokazala v vlogi izdajalca nacionalnih pravic Slovencev in prav zaradi tega nima nobene pravice, da se šopiri z uspehi, ki so jih dosegli komunistični in socialistični poslanci.

Življenje Partije

Naloge, ki jih nakazuje zaključna politično-organizacijska resolucija IV. kongresa naše Partije so postale po Stalinovi smrti še večja in častna obveza za vse komuniste našega Ozemlja. Stevilo obvez sekcij in celic za vsestransko izboljšanje političnega in organizacijskega delovanja ter dela komunistov v množičnih organizacijah se iz dneva v dan veča. Sekcije že prehajajo na uresničevanje sklepov, ki so bili sprejeti na poedinih plenumih.

V zadnji številki našega lista smo poročali, da je sekcija v DOLINI pridobila 3 nove člane za Partijo. Tudi celice v Mačkovljah je pridobila — kakor že omenjeno v prejšnji številki — 3 nove člane. Iz tega lahko sklepamo, da je delo dolinske sekcije, kar se tiče rekrutacije, že v polnem razmahu. Razen tega se je sekcija obvezala, da dokonča te dni pobiranje podpisov za voščila tov. Togliattiju, popularizira predlog tov. Vidalija, in to potom resolucij, ki jih bo podpisovalo prebivalstvo občine. Nadalje so si tovariši zadali nalogo, da pojačijo delovanje na prosvetnem polju in v ta namen bodo začeli z vajami dramske družine.

Celica v MAČKOVLJAH je, kakor smo že omenili, izpolnila obveze glede rekrutacije. Obenem pa si je zadala nalogo, da utrdi gibanje miru, za kar je bila, kot prvi korak, določena konferenca. Kar se tiče 1. maja, pa bo mobilizirala čim večje število mladincev za telovadni nastop.

Na sestanku, ki je bil 23. t. m. si je sekcija v SV. KRIŽU začrtala naslednji program v počastitev spomina tov. Stalina in izvedbo sklepov zadnjega kongresa: reorganizacija vseh celičnih in sekcijskega komiteja; pridobitev za Partijo 20 novih članov; aktivizacija in reorganizacija na sindikalnem polju; aktivizacija odbora miru in odbora Zveze partizanov in bivših političnih preganjancev.

Med obvezami sekcije v SKEDNJU je rekrutacija 8 novih članov za KP, pobuda za ustanovitev odbora miru, povečanje, števila raznašalcev tiska ter utrditev ZKM. Nadalje so se tovariši obvezali, da bodo presegli za 20 odst. skupno vsoto prispevkov za 1. maj, ki si jo je zastavila sekcija.

LJUDSKA PROSVETA

Stalinova komemorativna proslava v gledališču «Fenice».

Jutri, v nedeljo, 29. t. m. ob 10. uri bo v gledališču Fenice slavnostna, komemorativna proslava Stalina in Gottwalda, pri kateri bodo poleg govorov nastopili združeni pevski zbori Skedenj, Sv. Ivan, Podlonjer in Rocol s slavnostno Soštakovičevo kantato «Padec Berlina» pod vodstvom pevovodje Danila Pertota in ob klavirski spremljavi prof. Boteghelli in Giorgia Cechinija. Recitacije o Stalinu bosta podala Giuditta Donini v italijanščini in Justo Košuta v slovenščini. Udeležimo se polnoštevilno, da tako dostojno proslavimo spomin velikih tovarišev.

Kulturna prireditev v Podlonjerju,

ki je bila najavljena za nedeljo 22. t. m., je bila preložena na nedeljo, jutri, 29. t. m. ob 19. uri.

Na prireditvi, ki bo pod geslom «Praznik razdeljevanja izkaznic prosvetnega društva», bodo nastopili domači otroci z enodejanko «Darilo mamicam»; dramska skupina Sv. Ivana s trodejansko burko «Trije snubči» in pevski zbor Sv. Ivan-Podlonjer bo zapel več lepih pesmi. Vabljeni vsi člani in prijatelji društva.

«Rdeča kapica» v Gabrovcu.

Jutri, v nedeljo 29. t. m. ob 16. uri, bodo gostovali v Gabrovcu v društvenem domu otroci z Opčin pod vodstvom Stanke Hrovatin, z igrico v treh dejanjih s petjem «Rdeča kapica»; poleg tega bodo nastopili tudi z dvema baletoma. Sodeloval bo pevski zbor Saležu - Zgonik - Mali Repen. Vabljeni vsi!

Lepa kulturna prireditev v Nabrežini.

V nedeljo, 22. t. m. so nastopili v Nabrežini v dvorani kina otroci z lepo uspelim slovensko italijanskim sporedom. Gledalci, ki so do kraja napolnili veliko dvorano, so z navdušenjem sledili igricam, recitacijam, solo petju in orkestru ter bili navdušeni nad izvajanjem vseh sodelujočih. Želimo si čim preje še podobnih prireditev.

Pokojnine INPS

*** Upokojenci, ki prejemajo pokojnino od Zavoda za socialno zavarovanje (INPS) bodo odslej prejemali isto v drugi polovici vsakega drugega meseca. Seveda ni duha ne sluha o potrebnem izboljšanju, odnosno o dodelitvi trinajste pokojnine.

TEDENSKE NOVICE

Pretekli četrtek je tržaško sodišče sodilo skupino ljudi, ki so svoj čas oropali manufakturno trgovino Godina v Trstu. Štiri osebe so bile obsojene na razne zaporne kazni od 10 mesecev do dveh let in plačilo globe, odnosno na povrnitev škode, neki sedemnajstletni mladenič pa je bil oproščen.

*** V petek je bila razprava proti nekemu ameriškemu podoficirju in nekemu tržaškemu avtotaksistu. 14. februarja je omenjeni podoficir telefonično klical taksista na določeno mesto ter prosil, naj ga pelje do njegovega bivališča. Zato bi bil moral plačati 290 lir, čemur pa se je tuji vojak protivil. Plačal je šele, ko je prišla na kraj prerekanja vojaška policija. Koj za odhodom iste pa je «obračunal» s prevoznikom, za tem pa ga je obdolžil celo napada. Seveda sodišče ni moglo verjeti tujcu, zato je oprostilo izvoščka, tudi napadalec je ostal nekaznovan.

*** Neki angleški državljan je v noči med 2. in 3. marcem pustil svoj avto pred hotelom «Excelsior»; v njem je tudi pustil dežni plašč, daljnogled, stroj za računanje, električni kuhalnik in druge predmete. Seveda je avto zaklenil. Četudi pravijo, da so angleški ključi gotovi, vendar v tem primeru to ni veljalo. Nočni zlikovci so s svojimi ključi odprli tujčev avto in iz njega odnesli gori omenjene predmete, katerih vrednost znaša skupno okrog 150.000 lir. Policija je kmalu zatem priprla neko sumljivo osebo. In zadela je pravilno. Pri njej je našla pobotnico mestne zastavljalnice, kamor je «spravila» stroj za računanje. V kratkem času je prišla pod ključ vrsta podobnih zlikovcev, ki bodo za svojo «delo» dajali račun pred sodiščem.

*** V soboto je dolinski župnik prijavil policiji, da so neznanci ukradli v dolinski župni cerkvi srebrno in pozlačeno monštranco, ki je bila baje velike umetniške in zgodovinske vrednosti. Odnesli so jo iz cerkvenega tabernaklja. Dolinski župljani godrnjajo zaradi tega. Pravijo, da je tatvine kriv župnik, ki je branil ta dragoceni predmet v tabernaklju, medtem ko so ga prejšnji duhovniki hranili vedno v župnišču, kjer je bilo mnogo bolj na varnem kot pa v cerkvi.

*** V javnosti so pričele krožiti vesti, po katerih naj bi Delavske zadruge ponovno postale «moralna ustanova», kot v času fašizma. Baje je temu naklonjen tudi kdo izmed ljudi, ki po volji VU načeluje sedanjemu upravnemu svetu Zadrug. Za tem težijo zlasti demokristjani in misini, ki nasprotujejo izvolitvi novega upravnega sveta.

*** Marshallov plan ima zares «vidne» uspehe tudi v Trstu. To nam, potrjuje vedno večja kriza na vseh področjih gospodarskega življenja. Skoraj ne mine teden, da ne bi katero izmed trgovskih, odnosno industrijskih podjetjih, večjih ali, manjših ne napovedalo odpustov z dela. Pretekli teden je podjetje Kozmann napovedalo, da bo odpustilo 27 delavcev.

*** V ponedeljek so ponovno stavkale delavke tobačne tovarne v Trstu. Stavka je bila popolnoma kompaktna. Kot je znano vodijo delavke omenjene tovarne že dolgo časa kompaktno in odločno borbo za izboljšanje mezd, ki so v resnici bedne in ponižujoče. Obenem zahtevajo, naj jim vodstvo tovarne nakaže po 6.000 lir predujma na račun bodočega poviška mezd.

*** V Tržaškem Arzenalu je velika kriza. Že par tednov primanjkuje dela. Tudi v ladjedelnici «Cantiere Navale Giuliano» vlada velika kriza. Napovedan je odpust 25. delavcev. Tudi to v znamenju «napredka», ki ga je prinesel Marshallov plan...

*** V sredo so stopile v veljavo nove cene v mirodilnicah. Na splošno so od 10 do 11 odst. višje od dosedanjih. Do tega je prišlo zaradi nesrečne IGE, ki pritiska vsepovsod in pa zaradi nerealnega povišanja trošarine, do česar je prišlo po «milosti» demokristjanske občinske uprave.

* * *

V dneh od 19. do 25. marca se je v tržaški občini rodilo 53 otrok; umrlo je 48 oseb; porok pa je bilo 19.

Za tede dni

Sobota, 28 - Janez Kap
Nedelja, 29. - Cvetna n Ciril.
Ponedeljek, 30. - Angela
Torek, 31. - Modest.

APRIL

Sreda, 1. - Hugo.
Četrtek, 2. - Vel. čet. - F
Petek, 3. - Vel. petek -

ZGODOVINSKI DN

28. 1945. so nacisti obesi Massimo d'Azeglio v ri mladince-antifašiste atentata na tamkajšn ško garažo.
1. 4. 1809. se je rodil r satelj N. V. Gogolj.
4. 3. 1852.
3. 4. 1944. so nacisti ust openskem strelišču 71 kot represalijo na m kinodvorane, ki so ga partizani. Enemu talc posrečilo zbežati.
3. 4. 1945. je Rdeča arm pila v Prekmurju na ska tla.

RADIO ODDA

TRST II.

SOBOTA: 13. Sramel k pevski duet - 19. Pogovo - 22.16 Melodije iz revij
NEDELJA: 8.45 Kmeti daja - 11.30 Oddaja za še - 12.15 Od melodije lodije - 13. Glasba po 2 15. Koncert zbora iz Bo 17. Naša mladina pred nom - 19. Iz filmskega sve Izbrana lirika - 22. Moza robna piščal», 1. dej.
PONEDELJEK: 19. Man poveduje - 20.40 Koncert sta Karla Sancina - 21. nost in umetnost - 21.30 «Čarobna piščal», 2. de
TOREK: 13. Glasba po 19. Tehnika in gospodaj 21. Citamo za vas - 22. ven: Simfonija št. 4.
SREDA: 18.15 Koncert sta Marjana Kosa - 19. ški vedež - 20.30 Sola in - 21. Koncert pianistke ne Bratuževe - 21.30 kvartet - 22. Brahms: Se št. 3.
ČETRTEK: 13. Pevski harmonika - 19. Slovens Slovence - 20.40 Slovensk vi - 21. Radijski oder - P stahl: «Salzburški veli sveta», nato Slavni pevo
PETEK: 13. Glasba po - 19. Kraji in ljudje - 20. ški kulturni razgledi - 21 zart: Requiem - 22.40 Sonata št. 2.

Seja CK ZKI

Prejšnjo nedeljo se stal centralni komite komunistične mladine. voritvi zasedanja je tov. Doplicher počastil tovarišev Stalina in G da, nakar je sekretar tov. Pescatori podal v zvezi z bodočim delo Zveze.

Pri pripravah za Pr morajo imeti tovariši v vidu važnost razširitve in pitve mladinske orga in iz vrst telovadcev p številne nove člane. Ra je bilo tekmovanje za zacijo telovadcev, iz bodo morale nastati mladinske telovadne in ne skupine. Napoved Stalinov nabor, na čas kega prijatelja mladin katerem se mladi ko obvezujejo, da bodo p do Prvega maja 500 no nov. Zveza bo izdala p spominske znamke s St sliko in sekcije bodo te le za ureditev članarine

V zaključku je Ce komite ZKM odobril poz pismo tov. Togliattiju o govi 60-letnici, poziv vse dini, naj budno pazi n poskus ponovnega po fašizma, in protestno gen. Wintertonu zaradi fašističnih izgredov.

"Stalinov nab

(Nadaljevanje z 2. str

dih komunistov za to vel logo, postaviti konkretne delati v sporazumu s Par

*Istočasno z naborom se jajo tradicionalne priprav tovadni nastop 1. maja. I nas uči, da nam to delovan možnost mobilizirati nove mladincev, zato moramo liko izkoristiti za pridob novih članov, za uresničite jetih